

11 ทศวรรษบันเทิงคตี่ “ไซอิ๋ว” สิ่งพิมพ์และวิธีวิทยาจำแนกชนิดสิ่งพิมพ์และงานแปล: ศึกษาภายใต้ กระบวนการทัศน์การแพร่กระจายวรรณกรรมและวรรณกรรมกับการแปล

11 Decades of Dissemination of Xi You Ji, Journey to the West: A Study through Printing and Translation

จรัสศรี จิราภาส (Charassri Jiraphas, 谢玉冰)

ศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาภาษาไทย สถาบันเอเชียศึกษา มหาวิทยาลัยภาษาต่างประเทศปักกิ่ง, สาธารณรัฐประชาชนจีน

Professor Dr., School of Asian Studies, Beijing Foreign Studies University, China

Corresponding author. wechat id: nijvipa

Received: Feb 23, 2021, Revised: March 31, 2021, Accepted: April, 09, 2021

บทคัดย่อ

“ไซอิ๋ว” เป็นวรรณคดีชิ้นเอกของจีนที่ทรงคุณค่าทางด้านสุนทรียภาพ จินตนาการ วรรณศิลป์รวมถึงปรัชญาที่ปรากฏอยู่ในงานวรรณคดี ส่งผลให้อิทธิพลของวรรณคดีไซอิ๋วได้รับความนิยมชื่นชอบและได้รับการถ่ายทอดออกเป็นภาษาต่าง ๆ ทั่วโลก ทั้งยังแพร่หลายในรูปสิ่งพิมพ์บันเทิงคตี่ฉบับภาษาไทยชนิดต่าง ๆ จำนวนไม่น้อย บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) รวบรวม-วิเคราะห์-จำแนกสิ่งพิมพ์บันเทิงคตี่ “ไซอิ๋ว” ฉบับภาษาไทยที่แพร่หลายตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 20-ค.ศ.2020 2) จำแนกชนิดงานแปลนิยาย “ไซอิ๋ว” ฉบับภาษาไทย 3) เสนอแนะหลักวิธีจำแนก-แจกแจงสิ่งพิมพ์วรรณกรรมคลาสสิกจีน ฉบับภาษาไทยภายใต้กระบวนการทัศน์การแพร่กระจายวรรณกรรมและวรรณกรรมกับการแปล ผลการศึกษาพบว่าสิ่งพิมพ์บันเทิงคตี่ไซอิ๋วจำพวกหนังสือการ์ตูนเป็นที่นิยมสูงสุดในศตวรรษที่ 21 ส่วนประเภทงานแปลจากต้นฉบับภาษาจีนมีด้วยกัน 3 ส่วนประกอบด้วยส่วนแปลเอาความ 2 ส่วนและแปลเอาคำ 1 ส่วน นอกจากนี้ยังพบว่ามีการเรียบเรียงขึ้นใหม่จากเค้าโครงงานแปลส่วนที่แพร่หลายต้นศตวรรษที่ 20 ซึ่งพบทั้งประเภทหนังสือประเภทวรรณกรรมและการ์ตูน เป็นต้น

คำสำคัญ : บันเทิงคตี่ “ไซอิ๋ว” สิ่งพิมพ์ จำแนก การแพร่กระจายวรรณกรรม

Abstract

The fiction of Xi You Ji, Journey to the West is a Chinese classical literature that had been broadly disseminated, through printing and translation, into many languages because of its aesthetic, imaginative, literary, and philosophical values. This article aimed to: 1) digest and analyze the printing in Thai versions of Xi You Ji, since the early 20th century to 2020 CE. 2) sort the translated Thai versions of Xi You Ji. 3) propose guidelines of studying Chinese

classical literature through the study of dissemination. From the study, it was found that the comic versions of *Xi You Ji* had been popular in the 21st century. For Thai translation from the original Chinese version, three Thai versions were found: two non-literal and one literal. Also, new compositions, both fiction and cartoons, from the widespread draft of translation in the 20th century were found.

Keyword: the fiction of *Xi You Ji*, printing, digest, dissemination

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมา

ภายใต้กระบวนทัศน์วรรณคดีโลก วรรณคดีเปรียบเทียบกับพื้นฐานเป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยการศึกษา สัมพันธภาพของวรรณคดีนานาชาติ มีพัฒนาการจากการศึกษาเปรียบเทียบวรรณคดีในลักษณะข้ามชาติ ข้ามภาษา แดกแขนงไปสู่การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวรรณคดีกับศิลปะและศาสตร์แขนงอื่น เช่น การศึกษาวรรณคดีกับกวีนิพนธ์ วรรณคดีกับสังคม วรรณคดีกับประวัติศาสตร์ ศาสนา ปรัชญา จิตวิทยา เป็นต้น การศึกษาวรรณคดีแนวข้ามศาสตร์และข้ามศิลป์ สองแนวทางนี้ให้ความสำคัญต่อการศึกษาภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรม ศึกษาอิทธิพล แรงบันดาลใจและเทคนิควิธีของงานประพันธ์ เป็นต้น ขณะที่แนวทางการศึกษาวรรณคดีเปรียบเทียบกับขนบเดิมหรือแนวข้ามชาติข้ามภาษาให้ความสำคัญต่อการศึกษาอิทธิพลการแพร่กระจายของวรรณคดี โดยศึกษาที่มาหรือเส้นทางการแพร่กระจายของวรรณคดีเชิงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งขอบเขตของความสัมพันธ์เชิงประจักษ์ (影响研究) (มีความเป็นไปได้ของความสัมพันธ์ระหว่างวรรณคดีสองชาติพันธุ์หรือหลากหลายชาติพันธุ์) และความสัมพันธ์แนวคู่ขนาน (平行研究) (ศึกษาเปรียบเทียบวรรณคดีที่ไม่มีรากสัมพันธ์มาก่อนเพื่อศึกษาลักษณะร่วมอันเป็นสากล) การศึกษาแนวข้ามชาติให้ความสำคัญด้านอิทธิพลวรรณคดีจากประเทศต้นทาง (起点) สู่ประเทศปลายทาง (终点) โดยศึกษาผ่านเส้นทางการแพร่กระจาย รูปแบบของการแพร่กระจาย สื่อกลางขับเคลื่อนอิทธิพลการแพร่กระจาย รวมถึงอิทธิพลของวรรณคดีที่ส่งผลต่อชาติพันธุ์ เป็นต้น ผู้เขียนสังเกตว่าในแวดวงงานศึกษาวรรณคดีเปรียบเทียบ (และรวมถึงวรรณกรรมทั่วไป) การศึกษาวรรณคดีเปรียบเทียบภายใต้กระบวนทัศน์การแพร่กระจายของวรรณคดีของจีน แต่เดิมใช้คำศัพท์ว่า “流传หลิวฉวน” ซึ่งแปลตามตัวอักษร หมายถึง การแพร่ไหล (“流ไหล” และ “传แพร่”) ต่อมาเมื่อมีการผนวกกระบวนทัศน์สาขานิเทศศาสตร์เข้ากับทฤษฎีวรรณคดีเปรียบเทียบ ส่งผลให้นิยมศึกษาการแพร่กระจายวรรณคดีของจีนหันมาให้ความสำคัญกับคำว่า “ฉวนปอ传播” (เผยแพร่ แพร่ภาพ แพร่กระจาย) แทนคำว่า “流传หลิวฉวน” มากขึ้น เมื่อได้พิจารณางานศึกษาวิจัยและบทความภาษาจีนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง คำศัพท์ทั้งสองคำมีขอบเขตการศึกษาที่แตกต่างกันอยู่บ้าง คำว่า “หลิวฉวน流传” เน้นศึกษาประวัติความสัมพันธ์ของการ “ไหล” และ “รับ” อิทธิพลวรรณกรรมจากประเทศต้นทางสู่ปลายทางโดยกลุ่มเป้าหมายและขอบเขตที่ศึกษาค่อนข้างเด่นชัด ส่วน “ฉวนปอ传播” มุ่งอธิบายกายภาพและประสิทธิภาพของ “แพร่” (แพร่กระจาย) ของวรรณกรรมต้น

ทางสู่ปลายทาง ในฐานะที่วรรณกรรมเป็นสื่อในการเผยแพร่หรือโฆษณาชื่อเสียงและวัฒนธรรมของประเทศต้นทาง เป็นต้น โดยเน้นอภิปรายขอบเขตในวงกว้าง การจำแนกประเภท ปริมาณและรูปแบบการแพร่กระจายของวรรณกรรมที่แพร่หลายทั่วไป จะไม่ค่อยลงลึกด้านหลักฐานความเชื่อมโยงทางประวัติศาสตร์หรือหลักฐานโบราณคดีแต่อย่างใด

มีข้อสังเกตเพิ่มเติมด้วยว่า นับตั้งแต่ช่วงทศวรรษที่ 2 ของศตวรรษที่ 21 เป็นต้นมา ภายใต้การขับเคลื่อนนโยบาย “หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง” ของรัฐบาลสีจิ้นผิงได้ส่งอิทธิพลให้นักวิชาการแต่ละแขนงหันมาศึกษาวิจัยหัวข้อภายใต้คำสำคัญ คือ “การแพร่กระจาย传播” เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก รวมถึงความสำคัญของการศึกษาวิจัยด้านภาษา วรรณกรรมและวัฒนธรรมด้วย ในฐานะข้อมูล CNKI (www.cnki.net ข้อมูล ณ วันที่ 16 มกราคม พ.ศ.2564) พบว่ามีหัวข้อปริญญานิพนธ์และบทความวิชาการต่าง ๆ ที่ปรากฏคำว่า “传播 ฉวนปอ” มากถึง 2,482,071 รายการ (สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติม ณ วันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2564 พบว่ามีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 2,619,322 รวมหัวข้อด้านการแพร่กระจายโรคภัยต่าง ๆ ด้วย) ปรากฏคำว่า “文化传播” (การแพร่กระจายวัฒนธรรม) จำนวน 40,075 รายการ คำว่า “文学传播” (การแพร่กระจายวรรณกรรม) 1,456 รายการ (ในที่นี้เป็นงานวิชาการที่แพร่หลายตั้งแต่ปี พ.ศ.2507-2555 จำนวน 659 รายการ ขณะที่ตั้งแต่ปี พ.ศ.2556-2563 ระยะเวลาเพียง 7 ปี มีงานวิชาการภายใต้คำสำคัญดังกล่าวเพิ่มขึ้น 797 รายการหรือเท่ากับ 49%) เจาะลึกเฉพาะทางสำหรับคำว่า “中国文学传播การแพร่กระจายวรรณกรรมจีน” มีจำนวน 216 รายการ (เป็นหัวข้อที่แพร่หลายในยุครัฐบาลสีจิ้นผิง 156 รายการหรือเพิ่มขึ้นจากเดิมถึง 72%) แสดงให้เห็นว่าโดยพื้นฐานนโยบาย “หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง” ได้มีส่วนกระตุ้นให้นักวิชาการและนิสิตชาวจีนให้ความสำคัญต่อการศึกษารวบรวมและประมวลข้อมูลเบื้องต้นทางด้านวัฒนธรรมทั้งในรูปแบบ input และ output เพื่อประโยชน์ในการเป็นข้อมูลพื้นฐานที่นำไปสู่แนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและนำผลการศึกษาวิจัยไปใช้ในการกำหนดนโยบาย และยุทธศาสตร์ต่าง ๆ กับต่างประเทศได้ดียิ่งขึ้น

ส่วนการแปลและวรรณกรรมแปลถือเป็นเครื่องมือและคู่มือพื้นฐานที่สำคัญยิ่งในการศึกษาเปรียบเทียบวรรณคดีข้ามชาติ นักวิชาการสายวรรณคดีเปรียบเทียบที่มีชื่อเสียงของไทย สิทธิา พินิจกุลดล (2548, น. 612-614) เคยกล่าวว่า “วรรณกรรมแปล มีส่วนสำคัญในการ “เปิดกรุสมบัติแห่งภูมิปัญญา” เพื่อการเรียนรู้เรื่องราวของวรรณกรรมของแต่ละชาติในโลกทั้งซีกตะวันตกและซีกตะวันออกเป็นการเสริมสร้างพื้นฐานของการศึกษาวรรณคดีสากล” การศึกษางานประพันธ์จีนแต่ละยุคสมัยที่แพร่หลายในประเทศไทยภายใต้กระบวนทัศน์วรรณคดีเปรียบเทียบสามารถขยายโลกทัศน์ในการเรียนรู้จีนในแง่มุมต่าง ๆ ได้แก่ ประวัติศาสตร์จีน รากฐานภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม รากฐานและการเจริญเติบโตทางสังคม การเมืองการปกครอง การสร้างชาติจีนรวมถึงมุมมองของชาวจีนต่อชนในชาติ เป็นต้น การศึกษางานประพันธ์จีนภายใต้กระบวนทัศน์วรรณคดีเปรียบเทียบยังเป็นประโยชน์ต่อการสร้างความเข้าใจด้านประวัติความสัมพันธ์ระหว่างชาติไทยและจีนทั้งจากวิวัฒนาการการแลกเปลี่ยนวรรณกรรมและจากตัวบทวรรณกรรม การแปลนอกจากจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการแลกเปลี่ยนและทำความเข้าใจวรรณกรรมต่างประเทศแล้ว ยังมีบทบาทสำคัญต่อการศึกษาวรรณคดีแง่บริบทข้ามชาติ ข้ามภาษา และเมื่อศาสตร์ทางด้านการแปลได้รับการ

หลวมรวมให้เกิดรูปลักษณะชัดเจนขึ้น การแปลงได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในบริบทวรรณคดีเปรียบเทียบแนวข้ามศาสตร์คือวรรณคดีกับการแปลด้วย

“ไซอิ๋ว” เป็นวรรณคดีคลาสสิกแนวไสยศาสตร์ที่แพร่หลายมาหลายยุคสมัยของจีน เชื่อกันว่า “อู๋เจิงเอน” นักวรรณคดีจีนยุคราชวงศ์หมิง (สิริอายุช่วงระหว่างปี ค.ศ.1506-1580) เป็นผู้ประพันธ์ เนื้อหาแบ่งออกเป็น 100 บรรพ สารสำคัญในท้องเรื่องได้เค้าโครงจากชีวประวัติบุคคลในประวัติศาสตร์จีนยุคราชวงศ์ถังคือ สมณะเสวียนจิ้ง หรือ พระถังซำจั๋งที่ได้เดินทางไปอาราธนาพระไตรปิฎกจาก “ต้าถัง” ถึงชมพูทวีปด้วยระยะทางไป-กลับ 50,000 ลี้ ใช้เวลาเดินทางยาวนานร่วม 17 ปี คุณูปการอันยิ่งใหญ่ของสมณะเสวียนจิ้งได้ส่งผลให้มีการเล่าขานเป็นตำนานหลายยุคสมัยกระทั่งกลายมาเป็นวรรณคดีเรื่องชื่อเรื่อง “ไซอิ๋ว” ซึ่งวรรณคดี ไซอิ๋วมีคุณค่าทั้งเชิงตัวบทวรรณกรรม ศิลปะการเรียบเรียงภาษา ปรัชญาการดำรงชีวิต นอกจากนี้ ความประณีตในการสร้างสรรค์ตัวละครในท้องเรื่องให้มีภาพลักษณ์และบุคลิกที่แปลกตา มีสีสันหลากหลายก็ได้ส่งผลให้เป็นที่ชื่นชอบของผู้อ่านทั่วไป และยังส่งอิทธิพลแพร่หลายเป็นฉบับภาษาต่างประเทศจำนวนมาก จากข้อมูลศึกษารวบรวม “ไซอิ๋วในต่างประเทศ” (《西游记》在海外) ของนักวิชาการชาวจีนหวังลี่น่า (Wang Lina, 1999, น. 117) ทำให้ทราบว่าเรื่อง “ไซอิ๋ว” ได้รับการถ่ายทอดเป็นภาษาต่างประเทศทั้งในกลุ่มประเทศทางยุโรป ยุโรปตะวันออกและเอเชียหลายประเทศ ได้แก่ ฉบับภาษาญี่ปุ่น เกาหลี เวียดนาม ไทย อังกฤษ ฝรั่งเศส สเปน ภาษาดัตช์ (ฮอลแลนด์) เดนมาร์ก รัสเซีย ภาษาเช็ก (สาธารณรัฐเช็ก) โรมานี ภาษาไอริช โดยฉบับภาษาญี่ปุ่นมีจำนวนมากที่สุดคือมากกว่า 30 ชนิด อิทธิพลของวรรณคดีไซอิ๋ว นอกจากจะปรากฏในรูปสื่อสิ่งพิมพ์จำพวกหนังสือบันเทิงคดีแล้ว ยังได้มีการนำเค้าโครงหรือตัวละคร “ไซอิ๋ว” พลิกแปลงเป็นสื่อจำพวกละคร ภาพยนตร์ เกมสียุคใหม่และสื่ออื่นต่าง ๆ เป็นจำนวนมากส่งผลให้อิทธิพล “ไซอิ๋ว” แผ่ขยายและเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

สำหรับสิ่งพิมพ์บันเทิงคดีไซอิ๋วที่แพร่หลายในประเทศไทยพบว่าสำนวนแรกเผยแพร่ในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 และได้รับความนิยมเป็นอย่างสูงในช่วงศตวรรษที่ 21 สิ่งพิมพ์ที่สามารถรวบรวมได้ในช่วง 11 ทศวรรษที่ผ่านมานี้มีจำนวนค่อนข้างมากและหลากหลายประเภท แม้ว่าจะมีงานศึกษาวิจัยและบทความวิชาการด้านการแพร่กระจายวรรณกรรมไซอิ๋วของไทยที่ผ่านมาจำนวนหนึ่งแต่ส่วนใหญ่จะแพร่หลายเป็นฉบับภาษาจีน จึงเห็นสมควรที่จะศึกษาต่อยอดและเรียบเรียงเผยแพร่เป็นภาษาไทยเพื่อเพิ่มคลังความรู้ทางด้านวรรณคดีจีนของไทย คลังความรู้ด้านวรรณคดีไซอิ๋วของไทย ตลอดจนเพิ่มตัวอย่างงานศึกษาวรรณคดีเปรียบเทียบทางด้านวรรณคดีจีนให้มากขึ้น นอกจากนี้ ผู้เขียนพบว่า นับวันจะมีนักศึกษาไทยทำปริญญาโทหรือปริญญาเอกทางการเปรียบเทียบวรรณกรรมไทย-จีนเพิ่มมากขึ้น บทความนี้จะเพิ่มสาระของงานศึกษาโดยจะอภิปรายระเบียบวิธีการจำแนกและแจกแจงสิ่งพิมพ์จำพวกวรรณคดีจีนที่ได้รับการถ่ายทอดเป็นภาษาปลายทางเพื่อเป็นแนวทางศึกษาวิจัยในศาสตร์หรือขอบเขตหัวข้อที่เกี่ยวข้องต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์และขอบเขตที่ศึกษา

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) รวบรวม-วิเคราะห์-จำแนกแจกแจงสิ่งพิมพ์บันเทิงคดี “ไซอิ๋ว” ฉบับภาษาไทยที่แพร่หลายตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 20 – ค.ศ.2020 2) จำแนกชนิดงานแปลนิยาย “ไซอิ๋ว” ฉบับภาษาไทย

(โดยคร่าว) 3) เสนอแนะหลักวิธีจำแนก-แจกแจงวรรณกรรมคลาสสิกจีนฉบับภาษาไทยภายใต้กระบวนการ
แพร่กระจายวรรณกรรมและวรรณกรรมกับการแปล

คำสำคัญ นิยามคำสำคัญและขอบเขตที่ศึกษามีดังนี้

“สิ่งพิมพ์” ในบทความนี้ หมายถึง สิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือบันเทิงคดีวรรณกรรมคลาสสิกจีนหรือ
สิ่งพิมพ์ที่มุ่งนำเสนอเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดีชาวจีนฉบับภาษาไทยที่ได้รับการตีพิมพ์หรือจัดจำหน่ายโดย
สำนักพิมพ์ในประเทศไทย

“สิ่งพิมพ์บันเทิงคดีชาวจีน” หรือ “บันเทิงคดีชาวจีน” หมายถึง สิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือ นิตยสารและหนังสือ
ภาพจำพวกหนังสือการ์ตูนและหนังสือการ์ตูนนิยายภาพ ที่จัดพิมพ์เผยแพร่วรรณคดีชาวจีนหรืองานเขียนที่มีเค้าโครง
เกี่ยวกับวรรณคดีชาวจีนสำหรับอ่านเพื่อความบันเทิงเป็นสิ่งสำคัญซึ่งรวมถึงสิ่งพิมพ์ประเภทแปลและเรียบเรียงขึ้นใหม่

“ฉบับภาษาไทย” หมายถึง สิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือ นิตยสารและหนังสือภาพจำพวกหนังสือการ์ตูนและ
หนังสือการ์ตูนนิยายภาพที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดีชาวจีนฉบับที่เรียบเรียงเป็นภาษาไทย รวมไปถึงฉบับแปล ฉบับแปร
(ฉบับแปรรูป) และฉบับปรุง (ฉบับปรุงแต่ง) เป็นต้น

“จำแนก” ในที่นี้ หมายถึง การจำแนกและแจกแจง หมายถึง การแบ่งหรือแยกชนิดของสิ่งพิมพ์และแจก
แจงหรือแสดงรายละเอียดสิ่งพิมพ์ “ชาวจีน” ภายใต้นิยามคำว่า “สิ่งพิมพ์” และ “สิ่งพิมพ์บันเทิงคดีชาวจีน”

1.3 วิธีการดำเนินการวิจัย

- 1) ประมวลผลการแพร่กระจายสิ่งพิมพ์บันเทิงคดีชาวจีนฉบับในประเทศไทยที่เคยศึกษารวบรวมช่วงปี
พ.ศ.2534-2536 และช่วงปี พ.ศ.2547-2548 ศึกษาและสืบค้นเพิ่มเติมในปี พ.ศ.2563
- 2) ประมวลรูปแบบการจำแนกสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ จากประสบการณ์การศึกษาวิจัยภายใต้กระบวนการ
แพร่กระจายวรรณกรรมจีนในไทยของผู้เขียนตลอดช่วง 30 ปีที่ผ่านมา โดยอาศัยหลักวิธีการแบ่งประเภทสื่อสิ่งพิมพ์
ชนิดสิ่งพิมพ์รูปแบบงานประพันธ์ รูปแบบการแปลรวมถึงสภาพเงื่อนไขและองค์ประกอบของอิทธิพลการแพร่กระจาย
วรรณกรรม เป็นต้น
- 3) วิเคราะห์และจัดกลุ่มสิ่งพิมพ์
- 4) เรียบเรียงผลการจำแนกแจกแจง
- 5) สรุปและอภิปรายผล

2. วิธีวิทยาจำแนกแจกแจงชนิดสิ่งพิมพ์วรรณกรรมคลาสสิกจีนและชนิดสิ่งพิมพ์บันเทิงคดี “ชาวจีน” ฉบับภาษาไทย

2.1 วิธีวิทยาจำแนก-แจกแจงชนิดสิ่งพิมพ์วรรณกรรมคลาสสิกจีน

2.1.1 หลักวิธีจำแนกชนิดสิ่งพิมพ์

การศึกษาวิจัยด้านอิทธิพลการแพร่กระจายวรรณกรรม (ในบริบทของ “传播”) มีความสัมพันธ์กับหลัก
วิธีจำแนกชนิดของสื่อจำพวกวรรณกรรมที่แพร่กระจายในบริบทข้ามชาติ ข้ามภาษาและวัฒนธรรม หรือกล่าวอีกนัย

หนึ่งว่าหลักวิธีจำแนกชนิดของสื่อวรรณกรรมเป็นพื้นฐานระเบียบวิธีวิจัยการแพร่กระจายวรรณกรรมในบริบทข้ามชาติ ข้ามภาษาและวัฒนธรรมที่ขาดเสียมิได้ โดยทั่วไปวรรณกรรมจีนที่แผ่อิทธิพลข้ามชาติ ข้ามภาษาและวัฒนธรรมโดยเฉพาะที่แผ่อิทธิพลมายังประเทศไทยที่พบเห็นทั่วไปมีการแบ่งตัวในรูปของสื่อลักษณะต่างๆ ซึ่งผู้เขียนจำแนกออกเป็น 4 จำพวกใหญ่ ได้แก่ 1) “สื่อสิ่งพิมพ์” (สื่อกระดาษ) หรือตัวบทวรรณกรรม ซึ่งอาจแพร่กระจายผ่านสิ่งพิมพ์จำพวกต่าง ๆ ได้แก่หนังสือ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร ตำราเรียน หนังสือประกอบตำราเรียน ฯลฯ 2) “สื่อจอ” ได้แก่สื่อที่ประกอบด้วยภาพและเสียงที่ออกอากาศแบบกว้างกระจาย (broadcast) ผ่าน “จอ” บนเคเบิลหรือแซทเทลไลท์ ในช่องเฉพาะกลุ่ม (narrow cast) ได้แก่ จอภาพยนตร์ จอโทรทัศน์ หรือช่องเฉพาะบุคคล (personal cast) เช่นสื่อที่ออกอากาศผ่านจอบนคอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต จอบนโทรศัพท์มือถือ สื่อที่ผ่านจอลักษณะนี้ประกอบด้วยละคร ภาพยนตร์ สารคดี เกมส์ เป็นต้น 3) “สื่อมนุษย์” โดยมนุษย์บอกเล่าวรรณกรรม หรือ จำพวกวรรณกรรมมุขปาฐะ 4) “สื่อวัฒนธรรม” ได้แก่ วรรณกรรมที่ถ่ายทอดสาระทางนามธรรม (ความเชื่อ ศรัทธา) ผ่านวัตถุรูปธรรมคือ วัด ศาลเจ้า โบสถ์ เป็นต้น

วิธีวิทยาในการศึกษาการแพร่กระจายวรรณกรรมในบริบทข้ามชาติ ข้ามภาษาและวัฒนธรรมไม่ว่าจะศึกษาบริบทตัวบทวรรณกรรมที่ได้รับการถ่ายทอดเป็นภาษาปลายทางหรือวรรณกรรมที่ปริวรรตรูปลักษณะเข้ามาโดยเส้นทางอื่นนอกเหนือตัวบทวรรณกรรมอย่างไรก็ตามแต่ ก็จำเป็นต้องผ่านกระบวนการวิจัยขั้นพื้นฐานภายหลังจากการศึกษารวบรวมข้อมูลคือกระบวนการขั้นวิเคราะห์และจำแนกข้อมูล การวิเคราะห์และจำแนกข้อมูลควรกระทำอย่างมีหลักการภายใต้กรอบข้อมูลประจักษ์หรือข้อมูลที่ศึกษาและรวบรวมได้ สามารถตอบข้อสมมติฐานวิจัยและวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัยได้ การจำแนกข้อมูลที่ศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลที่มีปริมาณมาก ก็ยังจำเป็นต้องกำหนดกรอบหัวข้อจำแนก-แจกแจงที่ชัดเจน สามารถลำดับความคิด วิธีการนำเสนอที่เป็นระบบ แต่ละข้อความคิดให้มีเอกเทศในตัวเองทั้งยังมีความเชื่อมโยงกันอย่างสมเหตุสมผล

หลักวิธีจำแนกสิ่งพิมพ์จำพวกวรรณกรรมจีนฉบับภาษาไทย สามารถวิเคราะห์จำแนกออกเป็นกลุ่มหรือหมวดหมู่ต่าง ๆ ตามลักษณะจำเพาะของข้อมูลที่ศึกษารวบรวมหรือจุดหมายในการนำเสนอ ตัวอย่างเช่น

ก. จำแนกตามสภาพเงื่อนไขของอิทธิพลการแพร่กระจายวรรณกรรม ได้แก่

1) จำแนกตามยุคสมัย ช่วงเวลาหรือช่วงระยะเวลาที่เผยแพร่ สำหรับกรณีข้อมูลที่ศึกษารวบรวมมีปริมาณมาก มีพัฒนาการของการแพร่กระจายที่แปรเปลี่ยนเด่นชัดตามแต่ละช่วงสมัย

2) จำแนกตามชนิดของสื่อสิ่งพิมพ์ เพื่อให้ทราบถึงรูปแบบชนิดของสื่อสิ่งพิมพ์ที่เป็นที่นิยมของประเทศปลายทาง ซึ่งวรรณกรรมจีนที่แพร่กระจายผ่านสื่อสิ่งพิมพ์อาจประกอบไปด้วยสิ่งพิมพ์จำพวกให้ความรู้เชิงวิชาการ (ได้แก่ หนังสือ ตำราเรียน หนังสืออ่านประกอบ เป็นต้น) สิ่งพิมพ์บันเทิงคดี (ได้แก่ เรื่องสั้น นวนิยาย บทภาพยนตร์ การ์ตูน เป็นต้น) สิ่งพิมพ์จำพวกเผยแพร่ข่าวสาร (ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร จุลสาร โปสเตอร์ แผ่นพับ เป็นต้น) (หากเป็นเอกสารที่มีอายุเก่าแก่มากก็อาจจะจำแนกตามลักษณะของวัสดุที่จัดจารึกนอกเหนือสิ่งพิมพ์ทั่วไป เช่น สมุดไทย ใบลาน เป็นต้น)

3) จำแนกตามผู้แปลหรือกลุ่มผู้แปล ได้แก่ ชนชาติ สถานภาพ ช่วงอายุ เพศ เป็นต้น

4) จำแนกตามลักษณะกลุ่มผู้อ่าน (หรือผู้รับสาร) ได้แก่ ผู้อ่านทั่วไป กลุ่มเยาวชน หรือจำแนกตามช่วงอายุ เพศ สถานภาพ กลุ่มอาชีพ เป็นต้น เพื่อศึกษาขอบเขตอิทธิพลของวรรณกรรมว่าสามารถแพร่กระจายได้ทั่วถึงครอบคลุม กว้างขวางอย่างไร

5) จำแนกตามลักษณะของสื่อกลางในการแพร่กระจายหรือช่องทางในการรับสาร ได้แก่ องค์กรหรือหน่วยงานสนับสนุนในการจัดพิมพ์ โดยอาจแจกแจงสถานภาพองค์กรเช่น รัฐ เอกชน มูลนิธิหรือองค์กรสนับสนุนทางด้านการศึกษาหรือด้านภาษาและหนังสือ เป็นต้น เพื่อให้ทราบถึงอิทธิพลขององค์กรสนับสนุนการแพร่กระจายวรรณกรรม เป็นต้น

ข. จำแนกตามสภาพและเงื่อนไขของตัวบทวรรณกรรม ได้แก่

1) จำแนกตามรูปแบบงานประพันธ์ ได้แก่ ร้อยกรอง ร้อยแก้ว การศึกษาจำแนกสิ่งพิมพ์จำพวกกวีนิพนธ์เพื่อชี้แจงให้ทราบถึงระดับความลุ่มลึกทางภาษาของผู้ทำหน้าที่ถ่ายทอดวรรณกรรมและระดับความสัมพันธ์ของประเทศต้นทางและประเทศปลายทาง หรือเพื่อศึกษาลักษณะหรือคุณภาพของตัวบทที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดข้อมูลจากภาษาต้นทางเป็นภาษาปลายทาง เป็นต้น

2) จำแนกในระดับภาษา คือ การจำแนกโดยพิจารณาตัวบท (ตัวเรื่อง) หรือเนื้อหาวรรณกรรม ซึ่งตัวบทบางชนิดเกี่ยวพันกับต้นฉบับ (กรณีที่เป็นงานแปล) โดยตรง และตัวบทบางชนิดไม่ใช่เป็นงานแปลแต่เป็นงานเรียบเรียงขึ้นใหม่ ซึ่งควรศึกษาวิเคราะห์ จำแนกและตั้งชื่อตามลักษณะจำเพาะของชนิดตัวบทนั้นต่อไป (ดูตัวอย่างการจำแนกสิ่งพิมพ์จำพวกนิยายแปลไซอิ๋ว ข้อ 3 และการจำแนกกลุ่มสิ่งพิมพ์ที่เป็นงานเรียบเรียงใหม่ข้อ 2.2.2 ข.)

2.1.2 หลักวิธีแจกแจงชนิดสิ่งพิมพ์

การแจกแจงชนิดสิ่งพิมพ์เป็นการอภิปรายรายละเอียดด้านองค์ประกอบของตัวเล่มและตัวเรื่องของตัวบทวรรณกรรมที่ศึกษา กระทำควบคู่ไปพร้อมกับการจำแนกชนิดสิ่งพิมพ์วรรณกรรมที่ศึกษา การแจกแจงรายละเอียดของสิ่งพิมพ์สามารถตอบสมมติฐานและวัตถุประสงค์ในการศึกษาอิทธิพลของวรรณกรรมต้นทางที่มีต่อประเทศปลายทางได้ลุ่มลึกระดับใดก็ขึ้นอยู่กับความช่างสังเกตและการใส่ใจต่อรายละเอียดของสิ่งพิมพ์ของผู้วิจัย หลักวิธีแจกแจงชนิดสิ่งพิมพ์อยู่ในกรอบที่ควรศึกษา ดังนี้

ก. แจกแจงองค์ประกอบของตัวเล่ม ได้แก่ 1) ปกที่พิมพ์ 2) ประวัติการก่อตั้งและความเป็นมาของสำนักพิมพ์ 3) ประวัติที่มาของวรรณกรรมที่ศึกษา จากคำนำ คำโปรยปกหน้า คำโปรยปกใน คำโปรยปกหลัง หน้าอุทิศ คำนิยม หน้าลิขสิทธิ์ คำนำสำนักพิมพ์ คำนำผู้แปลหรือผู้เรียบเรียง เป็นต้น เพื่อศึกษาวิเคราะห์แหล่งข้อมูลด้านประวัติ ความเป็นมาของวรรณกรรม เส้นทางการแพร่กระจายวรรณกรรมและความเป็นมาของการจัดพิมพ์ เป็นต้น

ข. แจกแจงความนิยมในการตีพิมพ์ ได้แก่ 1) ยอดตีพิมพ์ (จำนวนครั้งที่ตีพิมพ์) 2) ยอดจำหน่าย (จำนวนเล่มในการตีพิมพ์แต่ละครั้งหรือจำนวนยอดไลค์และยอดแชร์กรณีสิ่งพิมพ์ที่แพร่หลายในรูปอิเล็กทรอนิกส์) 3) ยอดราคา 4) ช่วงระยะเวลาของการจัดพิมพ์แต่ละครั้ง (ข้อ 1)-4) สืบได้จากหน้าลิขสิทธิ์ คำนำสำนักพิมพ์หรือตัวแทน

จำหน่าย คำนำผู้เขียน บทนำหรือคำเกริ่นนำและคำลงท้ายหรือส่วนสรุปท้ายเรื่อง กรณีผู้เขียนหรือผู้แปลผนวกสาระในการนำเสนอไว้ในส่วนนำและส่วนสรุปซึ่งอาจพบในการตีพิมพ์วรรณคดีจีนฉบับแปลยุคต้นศตวรรษที่ 20) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ขอบเขตของการแพร่กระจาย อิทธิพลและศักยภาพของการแพร่กระจายวรรณกรรม

ค. แจกแจงข้อมูลสำนักพิมพ์ ได้แก่ 1) “พิมพ์ลักษณ์” ด้านสถานที่พิมพ์ ประเทศ ชื่อสำนักพิมพ์ หรือรวมถึงตัวแทนจัดพิมพ์และจำหน่าย 2) คำนำสำนักพิมพ์ หรือ 3) สืบค้นความเป็นมาของสำนักพิมพ์ (หรือตัวแทนจัดพิมพ์และเผยแพร่) เพิ่มเติม เพื่อศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลสื่อกลางในการขับเคลื่อนการแพร่กระจายวรรณกรรม

ง. แจกแจงรูปแบบของตัวเรื่องหรือองค์ประกอบที่ปรากฏในตัวบทวรรณกรรม ได้แก่ 1) การตั้งชื่อเรื่อง 2) สารบัญ 3) การแบ่งตอน 4) “บรรณลักษณ์” ได้แก่ ภาพประกอบ ตาราง แผนภูมิ เป็นต้น เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับตัวบทต้นฉบับ และอิทธิพลของภาคหรือตอนที่ได้รับคามนิยม เป็นต้น

2.2 การจำแนกแจกแจงชนิดสิ่งพิมพ์บันเทิงคดี “ไซอิ๋ว” ฉบับภาษาไทย

2.2.1 จำแนกชนิดสิ่งพิมพ์บันเทิงคดี “ไซอิ๋ว” ฉบับภาษาไทย

บทความนี้จะขอยกตัวอย่างการจำแนกแจกแจงสิ่งพิมพ์จำพวกบันเทิงคดี “ไซอิ๋ว” ฉบับภาษาไทย ภายใต้วิธีวิทยาการจำแนกชนิดสิ่งพิมพ์วรรณกรรมคลาสสิกจีนตามที่ได้แนะนำข้างต้น ซึ่งจากการศึกษารวบรวมพบว่าการแพร่หลายมาเป็นระยะเวลายาวนานมากกว่าศตวรรษ โดยวรรณคดีไซอิ๋วได้รับการถ่ายทอดเป็นฉบับภาษาไทยที่มีหลักฐานสามารถสืบค้นในปัจจุบันคือสำนวนที่แพร่หลายในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา ภายในช่วงระยะเวลามากกว่าศตวรรษยังได้มีการแพร่กระจายสิ่งพิมพ์บันเทิงคดีไซอิ๋วฉบับภาษาไทยชนิดต่าง ๆ มากกว่า 20 รายการ จากการวิเคราะห์ลักษณะสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ดังกล่าวในภาพรวมสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ ประเภทบันเทิงคดีสำหรับผู้อ่านทั่วไปและบันเทิงคดีสำหรับเด็ก แต่หากศึกษาเทียบเคียงเนื้อหากับต้นฉบับภาษาจีนและองค์ประกอบต่าง ๆ ทั้งตัวเล่มและตัวเรื่องหนังสือของหนังสือ ได้แก่ คำนำ สารบัญ หนังสือนิพนธ์ในการจัดพิมพ์ เนื้อหาสาระและรูปแบบในการนำเสนอ รวมถึงภาพประกอบในตัวเล่ม สามารถจำแนกสิ่งพิมพ์บันเทิงคดีไซอิ๋วออกเป็นจำพวกนิยายแปล งานเขียนที่เรียบเรียงขึ้นใหม่โดยอ้างอิงงานแปล จำพวกนิทาน จำพวกการ์ตูนและนิยายภาพการ์ตูน หรือในบทความนี้จำแนกออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

ก. บันเทิงคดีประเภทนิยายแปล “ไซอิ๋ว”

ข. “งานปรุง” และ “งานแปล” ที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมไซอิ๋ว

ค. งานเขียนประเภทนิทานไซอิ๋ว

ง. บันเทิงคดีสำหรับเด็กและเยาวชน ได้แก่ หนังสือนิยายภาพการ์ตูนและหนังสือการ์ตูนไซอิ๋ว เป็นต้น

2.2.2 แจกแจงชนิดสิ่งพิมพ์บันเทิงคดี “ไซอิ๋ว” ฉบับภาษาไทย

สามารถแจกแจงความเป็นมาและรายละเอียดของการจัดพิมพ์สิ่งพิมพ์บันเทิงคดีไซอิ๋วฉบับภาษาไทยแต่ละกลุ่มได้ดังนี้

ก. บันเทิงคดีประเภทนิยายแปล “ไซอิ๋ว”

“ไออิ้ว” ฉบับนิยายที่แปลจากต้นฉบับ 100 บรรพ (ฉบับอุ้งเชิงเอน) ได้รับการถ่ายทอดเป็นสำนวนภาษาไทยทั้งสิ้น 3 สำนวนด้วยกัน ประกอบไปด้วยสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือ 2 ชุดและนิตยสาร 1 ชุด แต่ละชุดระยะเวลาในการเผยแพร่ต่างกันราวครึ่งศตวรรษ ประกอบด้วย

1) สำนวนต้นศตวรรษที่ 20

บันทึกคดี“ไออิ้ว” ฉบับภาษาไทยที่เก่าแก่ที่สุดสามารถสืบค้นได้ในปัจจุบันเริ่มแพร่หลายตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 (ระหว่างปี พ.ศ. 2411-2453/1868-1910) คำนำในหนังสือ “ตำนานเรื่องสามก๊ก” ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ (2453, คำนำ, น. 19) ระบุว่า “ไออิ้ว” ฉบับภาษาไทยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่เป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2449(1906) โดยฝีมือผู้แปลชื่อ นายตัน และผู้มีคุณูปการต่อแวดวงงานแปล “ไออิ้ว” ที่สำคัญยิ่งคือเจ้าของโรงพิมพ์ลูกจันทน์นามว่าพระโสภณอักษรกิจ หรือนามทั่วไปว่า เล็ก สมิตสิริ เป็นผู้ริเริ่มว่าจ้างนายตันแปลและจัดพิมพ์เผยแพร่ “ไออิ้วฉบับนายตัน” พิมพ์โดยโรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร 1 ชุดมี 4 เล่ม ปัจจุบันได้รับการเก็บรักษาโดยหอสมุดแห่งชาติไทย “ไออิ้วฉบับนายตัน” ได้รับการพิมพ์ซ้ำหลายครั้ง ฉบับจัดพิมพ์ที่เรียกว่าเป็นการ “ต่ออายุ” ให้กับฉบับโรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากรสำคัญยิ่งคือชุดที่จัดพิมพ์โดยองค์การการค้าของคุรุสภาศึกษาภัณฑ์พาณิชย์ จัดพิมพ์ราวปี พ.ศ. 2512 รวม 8 เล่มแต่ละเล่มมีภาพประกอบตัวละครแต่ละตอนในท้องเรื่องราว 100 ภาพ

“ไออิ้วฉบับนายตัน” ที่จัดพิมพ์เผยแพร่โดยองค์การการค้าของคุรุสภามีการจำหน่ายและขาดตลาดมาหลายปี จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2547(2004) ทางสำนักพิมพ์ศรีปัญญา (จังหวัดนนทบุรี) และสำนักพิมพ์ไฉนได้เข้ามาพิมพ์ซ้ำตัวเล่มที่สำนักพิมพ์ศรีปัญญาจัดพิมพ์ จัดจำหน่ายโดยสายส่งศึกษา บริษัทเคล็ดไทยจำกัด (ไม่ระบุจำนวนที่พิมพ์) ได้นำเนื้อหาร้อยบรรพฉบับคุรุสภา 8 เล่มผนวกเป็น 1 เล่ม จำนวนหน้ารวม 848 หน้า พิมพ์ครั้งแรกปี พ.ศ. 2547(2004) พิมพ์ครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ.2553(2010) มีข้อความรู้ในตัวเล่มที่เพิ่มเติมจากฉบับองค์การการค้าของคุรุสภา คือ “แผนที่แสดงเขตการปกครองของสาธารณรัฐประชาชนจีน” และ “แผนที่อาณาจักรถึง ราว ค.ศ.750” ส่วนชุดของสำนักพิมพ์ไฉน ที่ผู้เขียนศึกษารวบรวมเป็นชุดที่ระบุว่าพิมพ์ครั้งที่ 4 พิมพ์เผยแพร่ในปี พ.ศ. 2547 แบ่งออกเป็น 2 เล่ม รวม 1,097 หน้า มีเนื้อหาและภาพประกอบเหมือนชุดองค์การการค้าคุรุสภาทุกประการ

การจัดพิมพ์เผยแพร่ในระลอกต่อมาคือในปี พ.ศ. 2552(2009) สำนักพิมพ์สร้างสรรค์บุ๊คส์ผนวกชุดองค์การการค้าคุรุสภา 8 เล่มเป็น 2 เล่ม แม้ว่าจะเป็นการตีพิมพ์ครั้งแรกของสำนักพิมพ์นี้แต่หน้าลิขสิทธิ์ในหนังสือระบุว่าจัดพิมพ์เป็นครั้งที่ 2 มีการระบุปีที่จัดพิมพ์ครั้งแรกตรงกับปีที่องค์การการค้าของคุรุสภาเผยแพร่ในปี พ.ศ. 2512 ชุดที่จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์สร้างสรรค์บุ๊คส์นี้มีลักษณะเด่นหลายข้อ เช่น การจัดรูปเล่มสวยงาม ภาพและตัวอักษรคมชัด ชำยังมีบทความของผู้เชี่ยวชาญทางด้านจีนศึกษาที่มีชื่อเสียง (ถาวร ลิกโกศล) แนะนำความสำคัญ ประวัติและที่มาของวรรณคดีไออิ้ว รวมถึงแนะนำ “ไออิ้ว” ฉบับภาษาไทยที่แปลจากฉบับสมบูรณ์ของอุ้งเชิงเอนภายใต้หัวข้อ “ไออิ้วยอดนิยายมหัศจรรย์” ถือว่าเป็นนิยาย “ไออิ้ว” ฉบับภาษาไทยชุดแรกที่จัดพิมพ์ประกอบกับสารวิชาการวรรณคดีไออิ้วที่มีคุณค่ายิ่ง

2) สำนวนกลางศตวรรษที่ 20

ผู้แปลที่ใช้นามปากกาว่า “ส.ประดับบุญเมือง” (ไม่ทราบนามจริง) ได้แปล “ไซอิ๋ว” ต่อจากสำนวนนายต้น ช่วงกลางศตวรรษที่ 20 โดยตั้งชื่อเรื่องว่า “ไซอิ๋วที่ จาริกสู่ชมพูทวีปเบื้องตะวันตก” เผยแพร่ในนิตยสารรายปักษ์ ชัยพฤกษ์ ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ.2503(1969) ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ.2504 (1960-1961) ปัจจุบันนิตยสารฉบับนี้ เลิกดำเนินการแล้ว และแต่เดิมฉบับแปลชุดนี้สามารถสืบค้นได้จากหอสมุดแห่งชาติ (จากการเดินทางไปสืบค้น ช่วงปี พ.ศ.2543-2545(2000-2002) พบว่าเนื่องจากพื้นที่หอสมุดมีจำกัด ปัจจุบันทางหอสมุดจึงไม่ได้เก็บรักษาไว้แล้ว “ไซอิ๋วฉบับ ส.ประดับบุญเมือง” เป็นฉบับที่ทรงคุณค่าในด้านผลงานการแปลวรรณคดีจีนที่แพร่หลายในประเทศไทย ชุดหนึ่ง แต่เป็นที่น่าเสียดายว่ามีการตีพิมพ์เผยแพร่เพียง 11 ตอนหรือเทียบเท่ากับ 11 บรรพของต้นฉบับภาษาจีน

3) สำนวนต้นศตวรรษที่ 21

สำนวนที่ 3 เป็นสำนวนของวิวัฒน์ ประชาเรืองวิทย์ ตีพิมพ์เผยแพร่ช่วงต้นศตวรรษที่ 21 ใช้ชื่อเรื่องว่า “ไซอิ๋ว (บันทึกทัศนจารชมพุกทวีป)” ตีพิมพ์เผยแพร่เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ.2559(2016) จำนวน 1,863 หน้า ได้รับการสนับสนุนจัดพิมพ์และเผยแพร่โดยบริษัทธรรมสภาบันลือธรรมจำกัดพิมพ์ที่โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาของธรรมสภา จำนวนจัดพิมพ์ครั้งแรก 1,000 เล่ม เย็บปกแข็งอย่างดี 1 ชุด 4 เล่ม (ราคา 2,000 บาท) ภายในตัวเล่มทั้ง 4 เล่มมี ภาพประกอบตัวละครไซอิ๋วรวม 55 ภาพ (มีภาพซ้ำของตัวละครบางตัว)

ข. “งานปรุง” และ “งานแปร” ที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดีไซอิ๋ว

จำพวกสิ่งพิมพ์บันเทิงคดีไซอิ๋วที่แพร่หลายเป็นฉบับภาษาไทย นอกจากงานแปลนิตยสารดังกล่าว 3 ชุด ข้างต้น ยังพบงานเขียนที่ใช้เค้าโครงวรรณคดีไซอิ๋วในการเรียบเรียงเป็นฉบับภาษาไทยอีก 2 ชิ้นเผยแพร่ในช่วง ทศวรรษที่ 60 และ 80 ได้แก่

1) “งานแปร” “ไซอิ๋ว” ฉบับ พ.บางพลี

“ไซอิ๋ว” ฉบับที่ผู้เรียบเรียงใช้นามปากกาว่า พ.บางพลี (ไม่ทราบนามจริง) จัดพิมพ์โดย “ห้างหุ้นส่วนจำกัด เกษมบรรณกิจ” นำมาจัดพิมพ์ภายใต้คำโปรยปกในว่า “พงศาวดารชุดยอดเยี่ยม” ตัวเล่มไม่ปรากฏหน้าลิขสิทธิ์และ หมายเลขมาตรฐานสากลประจำเล่ม จึงขาดข้อมูลในการจัดพิมพ์เบื้องต้นเช่น ปีที่พิมพ์ จำนวนที่พิมพ์ เป็นต้น แต่ ด้วยว่าท้ายเล่มมีการระบุข้อมูลการจัดพิมพ์ว่า “จัดพิมพ์ที่โอเดียนการพิมพ์ 1/11-12 ถนนดำรงรักษ์ ผ่านฟ้า พระนคร โทร.814286 นายพงษ์เจริญ บุญญะวรรณกุล ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา 2511” (พ.บางพลี, ม.ป.ป., น. 564) จึงทำให้คาดเดา ได้น่าจะตีพิมพ์ราวปี พ.ศ.2511(1968) ทั้งชุดมีด้วยกัน 2 เล่ม รวม 1,132 หน้า มีภาพวาดการ์ตูนสอดแทรกอยู่ใน เนื้อหาบางตอนรวม 16 ภาพ เมื่อศึกษาเทียบเคียงกับต้นฉบับภาษาจีนพบว่า “ไซอิ๋วฉบับ พ.บางพลี” นี้ไม่ได้แปลจาก ต้นฉบับ 100 บรรพของจีน เป็นสิ่งพิมพ์บันเทิงคดีจำพวกนิยายไซอิ๋วชุดเดียวที่เรียบเรียงขึ้นโดยคนไทย ข้อสังเกต เบื้องต้นที่สามารถระบุได้ว่า “ไซอิ๋ว” ฉบับ พ.บางพลีเป็นฉบับเรียบเรียงขึ้นใหม่ไม่ได้แปลมาจากฉบับใดในภาษาจีน ได้แก่ การตั้งชื่อเรื่อง เนื้อหาและลำดับเนื้อหาภายในเล่ม รวมถึงภาพประกอบในตัวเล่ม ยกตัวอย่างการตั้งชื่อตอน ต่าง ๆ เช่น “พระถังซัมจั๋งไปเฝ้ากษัตริย์น้ำตึงครุฑ” “พ่อตาปีศาจ” “แห่งเจียซ็อนกลเอาความลับของสามปีศาจ” “ไปเฝ้ากษัตริย์จอมกะล่อน” “ไปเฝ้ากษัตริย์ถูกจับมัดหมุ” เป็นต้น นอกจากนั้นเนื้อหาในท้องเรื่องก็เรียบเรียงด้วยลีลาภาษาที่

เข้าใจง่าย เน้นให้ผู้อ่านได้รับความสนุกสนานเฮฮาในท้องเรื่องมากกว่าเน้นความสำคัญนัยยะเชิงปรัชญาศาสนาที่แฝงอยู่ในต้นฉบับ ส่วนภาพวาดประกอบในตัวเล่มทุกภาพมีการระบุชื่อผู้วาดภาพ “กุลน้อย” ทำให้ทราบว่าเป็นฝีมือของคนไทยไม่ใช่ภาพสำเนาจากฉบับภาษาจีน

หากกล่าวว่า “100 บรรพไซอิ๋ว” หรือไซอิ๋วฉบับสมบูรณ์ของอุ๋นเจินส่งอิทธิพลให้เกิดการผลิตออกอผลไปสู่ “ไซอิ๋ว ภาคต่อ” ฉบับสำคัญ ๆ ในภาษาจีนได้แก่ “โหวซือจี๋后西游记” “ซวีซือจี๋续西游记” “ซือปั๋ว西游补” ของยุคสมัยราชวงศ์ชิง “ไซอิ๋ว” ฉบับ พ.บางพลีก็น่าจะถือได้ว่าเป็น “งานแปรรูป” หรืองานแปรรูปมาจากนิยาย “ไซอิ๋ว” หรือแตกยอดจาก “ไซอิ๋วฉบับนายตัน” และแม้ว่าจะไม่ใช่เป็นภาคต่อเนื่องจากบรรพที่ 100 ของฉบับอุ๋นเจินเช่น “ไซอิ๋ว ภาคต่อ” ของฉบับภาษาจีนแต่ละฉบับ แต่ก็ถือว่าเป็นการขยายผลอันเกิดจากจินตนาของผู้อ่านที่คลั่งไคล้ในอรรถรสของวรรณคดีเรื่องนี้ของไทยที่สำคัญชิ้นหนึ่ง

2) “งานปรุง” “เดินทางไกลกับไซอิ๋ว”

“เดินทางไกลกับไซอิ๋ว” (ไม่ปรากฏ ISBN) ชื่อรอง “วิเคราะห์ปริศนาธรรมจากมหากาพย์ ‘ไซอิ๋ว’” เป็นหนังสือ “ไซอิ๋ว” ที่แตกหน่อมาจากงานแปลนิยาย “ไซอิ๋ว” ที่สำคัญอีกเล่มหนึ่ง ตีพิมพ์ครั้งแรกในปี พ.ศ.2530(1987) มีการตีพิมพ์ซ้ำภายใต้ชื่อ “ลึงจอมโจก ไชปริศนาธรรมในไซอิ๋ว” ในปี พ.ศ.2547(2004) จัดพิมพ์เผยแพร่โดย “กองทุนวัฒนธรรมเพื่อการศึกษาและปฏิบัติธรรม” มีที่ปรึกษาตัวเล่มคือ พระธรรมโกศาจารย์ พระครูฐิติเมธงกูโร ชื่อรองของหนังสือได้ชี้ไปถึงสาระและอัตลักษณ์ของหนังสือเป็นอย่างดีว่าเป็นบันเพ็ญคติที่มุ่งเน้นแก่นสารด้านการวิเคราะห์และตีความเนื้อหาสาระของวรรณคดีไซอิ๋ว บริบททางด้านปรัชญาและคำสอนทางพุทธศาสนา ผู้เรียบเรียงคือ เขมานันท์ (โกวิท เอนกชัย) ได้แจกแจงลักษณะเฉพาะตัวของตัวละคร พฤติกรรมตัวละคร อาวุธวิเศษต่าง ๆ ชื่อสถานที่ที่ปรากฏในท้องเรื่อง “ไซอิ๋ว” รวมถึงเค้าโครงเนื้อเรื่องแต่ละตอนมาตีความเชิงพุทธศาสนา

แม้ว่า “เดินทางไกลกับไซอิ๋ว” ผู้เรียบเรียงจะเน้นการนำเสนอสาระการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธธรรม ให้จิตคิดทันการปรุงแต่งของโลกียธรรม แต่หากมองในแง่ผลงานก็อาจเรียกได้ว่าผู้เรียบเรียงได้ “ปรุง” ประสมสาระทางธรรมสอดแทรกในเค้าโครงเนื้อเรื่อง “ไซอิ๋ว” ได้อย่างมีอรรถรส มีการสอดแทรกและชี้แนะให้ชาวพุทธไทยตื่นตระหนกถึงความสำคัญ ความลุ่มลึก กลเม็ดเด็ดพราย ความชาญฉลาดในการดำเนินชีวิตที่แฝงอยู่ในวรรณคดีไซอิ๋ว เขมานันท์ได้ตีความปริศนาธรรมของ “ไซอิ๋ว” ภายใต้มุมมองอันแยบยลและสมเหตุสมผลส่งผลให้สิ่งพิมพ์ชนิดนี้เป็นสิ่งพิมพ์หัวข้อ “ไซอิ๋ว” ที่ได้รับการตีพิมพ์ซ้ำมากกว่า 10 ครั้ง มากกว่าสิ่งพิมพ์ “ไซอิ๋ว” ชนิดอื่นใด ทั้งยังได้รับการกล่าวขวัญผ่านสื่อเว็บไซต์จำนวนมาก “เดินทางไกลกับไซอิ๋ว” จึงไม่เพียงแต่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่ส่งอิทธิพลให้ชาวไทยรู้จักวรรณคดีไซอิ๋วได้อย่างกว้างขวางมากขึ้นอีกช่องทางหนึ่ง ขณะเดียวกันก็ยังทำหน้าที่เป็นเครื่องมือเผยแพร่ปรัชญาพุทธศาสนาและกระตุ้นความเลื่อมใสศรัทธาของพุทธศาสนิกชนให้แพร่หลายมากขึ้นในสังคมไทยด้วย ผู้เขียนเชื่อว่าในบรรดา “ไซอิ๋ว” ที่แพร่หลายเป็นภาษาต่างประเทศภาษาต่าง ๆ ทั่วโลกยากที่จะมีไซอิ๋ว “เวอร์ชันใด” ที่สามารถอธิบายแก่นแท้ของเค้าโครงเนื้อเรื่อง “ไซอิ๋ว” ได้ลุ่มลึกเช่น “เดินทางไกลกับไซอิ๋ว” เล่มนี้

ค. งานเขียนประเภทนิทานไซอิ๋ว

นอกจากนิยายแปลไซอิ๋วฉบับสมบูรณ์แล้ว ในปี พ.ศ.2530(1987) ทางสำนักพิมพ์ “ชมรมเด็ก” ได้จัดพิมพ์ฉบับย่อโดยเรียบเรียงเป็นนิทานสั้น ๆ เป็นตอน ๆ สำหรับผู้อ่านทั่วไปชื่อว่า “เล่าเรื่องไซอิ๋ว” (ISBN 974-540-516-7) เล่าเรื่องโดย ปิยดา วนนันทน์ เนื้อหาแบ่งออกเป็น 17 ตอน ได้แก่ 1 ที่มาของไซอิ๋ว(หน้า 7) 2 พระถังซำจั๋ง(15) 3 หังเจีย(21) 4 พระยูไล(31) 5 ออกจากริ้วสู่ตะวันตก(41) 6 ยืนเซียมก๊วย(51) 7 อั้งเพ้าดาวก๊วยแซ(61) 8 เมืองโอเกยกัก(71) 9 เมืองเซียดักกัก(79) 10 ไซเหลียงกัก เมืองแม่ม่าย(89) 11 เจ๋จี้กักและจู้จี้กัก(101) 12 ปีเปี้ยกัก(110) 13 นางปีศาจลูกเทวดา(118) 14 เมืองฮ้องเซียนกัณ(127) 15 พระพุทธเจ้าปลอม(135) 16 เข้าถ้ำวนหลายเศรฐ์(143) 17 ถึงไซที่(151) แต่ละตอนมีความยาวประมาณ 6-10 หน้า (พ็อกเก็ตบุ๊ก ขนาด 18.5X3) รวม 165 หน้า จัดจำหน่ายโดยบริษัทต้นอ้อ แกรมมี จำกัด (เขตคลองเตย กทม.) ภายในเล่มมีภาพประกอบจำนวน 13 ภาพ ภาพตัวละครเด่น 4 ตัวเป็นภาพกระดาษตัด ส่วนภาพอื่น ๆ คาดว่าน่าจะนำมาจากต้นฉบับการ์ตูนไซอิ๋วฉบับที่ตีพิมพ์และเป็นที่ยอมรับของฮ่องกง เนื้อเรื่อง “ไซอิ๋ว” ที่ปิยะดานำมาเรียบเรียงนี้ ใช้ชื่อเฉพาะต่าง ๆ ตรงกันกับสำนวนนายต้น จึงเข้าใจว่าผู้เขียนน่าจะศึกษาอ้างอิงเนื้อหาจากสำนวนนายต้นและอาจจะผสมผสานกับการชมละคร “ไซอิ๋ว” ทางโทรทัศน์แล้วนำมาเล่าเป็นสำนวนภาษาของตนเอง ในตัวเล่มไม่มีสารบัญและไม่มีหน้าลิขสิทธิ์จึงไม่ทราบจำนวนที่พิมพ์พิมพ์ครั้งแรกในปี พ.ศ.2530(1987) พิมพ์ครั้งที่ 2 ปี พ.ศ.2540(1997)

ง. บันเทิงคดีสำหรับเด็กและเยาวชน

จากการศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมการอ่านของคนไทย โดยสำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (2551, น. 16) พบว่าประเภทของหนังสือที่คนไทยชอบอ่านมากที่สุดในกลุ่มเยาวชนที่สนใจการอ่านมากและน้อย พบว่าการ์ตูนเป็นประเภทหนังสือที่ได้รับความนิยมจากกลุ่มเยาวชนทั้งสองกลุ่มเป็นอันดับแรก โดยคิดเป็นร้อยละ 34 ในกลุ่มเยาวชนที่สนใจการอ่านมาก และมากกว่าร้อยละ 42 ในกลุ่มเยาวชนผู้สนใจการอ่านน้อย “ไซอิ๋ว” ฉบับที่แพร่หลายเป็นภาษาไทย นอกจากบันเทิงคดีประเภทที่แปลจากต้นฉบับและฉบับที่คนไทยเรียบเรียงเองแล้ว พบว่าหนังสือ “ไซอิ๋ว” ประเภทมีภาพประกอบหรือการ์ตูนจัดว่าเป็นสื่อสารสนเทศชนิดที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างสูงของกลุ่มผู้นิยม “ไซอิ๋ว” ของไทยเช่นเดียวกัน การแพร่กระจายของหนังสือภาพ “ไซอิ๋ว” ของไทยสามารถแบ่งออกเป็น 3 ยุคได้แก่

1) ยุคปลายศตวรรษที่ 20 หรือช่วงทศวรรษที่ 80-90

หนังสือประเภทที่มีภาพประกอบโดยทั่วไปที่รู้จักกันดีได้แก่ หนังสือการ์ตูน (cartoon) และหนังสือการ์ตูนนิยายภาพ (graphic novel, trade comics) เป็นต้น ทั้งสองประเภทมีความแตกต่างที่พอจะตั้งข้อสังเกตได้ เช่น การ์ตูนนิยายภาพเย็บรูปเล่มหนังสือ เป็นการเล่าเรื่องขนาดยาวหลายหน้า มีการลำดับเรื่องและตัดต่อเช่นเดียวกับภาพยนตร์ การเล่าเรื่องของการ์ตูนนิยายภาพจะจบในตอน แต่หากเป็นชุดต่อกันรายสัปดาห์หรือรายเดือนจัดว่าเป็นการ์ตูน การดำเนินเรื่องนิยายภาพการ์ตูนจะเน้นบรรยายสถานการณ์หรือความคิดของตัวละครด้วยตัวอักษรผ่านช่องสี่เหลี่ยม บน-ล่างของภาพนั้น ๆ ส่วนการ์ตูนมักมีแต่บอลลู่นแสดงคำพูด (word balloon) และความคิดของตัวละคร (ศักดา วิมลจันทร์, 2550 อ้างถึงใน ชมนาด บุญอารีย์, น. 123-126)

สำหรับบันเทิงคดีไซอิ๋วฉบับที่ใช้ภาพในการเล่าเรื่องของไทย พบว่ามีการแพร่หลายตั้งแต่ช่วงทศวรรษที่

80-90 ทั้งประเภทการ์ตูนและนิยายภาพการ์ตูนแบบของจีนที่เรียกว่า “เหลียนหวนฮว่า连环画¹” (หนังสือภาพการ์ตูนต่อเนื่องหรือ serial pictures comic book) มีลักษณะเป็นหนังสือภาพวาดสไลด์จีนพร้อมเรื่องเล่าประกอบภาพ (ใช้วิธีการเล่าเรื่องโดยบุคคลที่ 3) ตัวเล่มมีขนาด 14.5X10 ซม. แต่ละหน้าใช้ภาพในการเล่าเรื่องเพียงภาพเดียว กำกับด้วยเรื่องเล่าประกอบภาพประมาณ 100 ตัวอักษรจีนปรากฏอยู่ใต้ภาพหรือด้านซ้ายหรือขวาของภาพ โดยนิยายภาพการ์ตูน “ไซอิ๋ว” ประเภท “เหลียนหวนฮว่า” ที่แพร่หลายเป็นฉบับภาษาไทยใช้ชื่อว่า “ไซอิ๋ว ฉบับ บ. ไบไม้” จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ People’s Fine Arts Publishing House--北京人民美术出版社 เรียบเรียงโดย หลัวลาง 罗浪 (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ แต่คาดว่าน่าจะเผยแพร่ก่อนปี พ.ศ.2528(1985)) จัดจำหน่ายโดยบริษัทนานมี จำกัด (เจริญกรุง) ทั้งชุดมี 32 เล่ม นอกจากนิยายภาพการ์ตูนฉบับ บ.ไบไม้ บริษัทนานมียังได้นำเข้าและจำหน่ายหนังสือการ์ตูน “ไซอิ๋ว” ฉบับภาษาอังกฤษอีก 1 ชุด คือ “หนังสือภาพชุดมัยเกาอ่อง” Monkey Subdues The White-Bone Demon ของสำนักพิมพ์ไห่เฟิง ฮองกง ผู้เรียบเรียงคือ Hsu Kwang-jung และ Pan Tsai-Ying ภาพวาดโดย Chang Hung-tsan เผยแพร่ในประเทศไทยช่วงปี พ.ศ.2528-2533(1985-1990)

ในปี พ.ศ.2532(1989) สำนักพิมพ์หยินหยางเป็นอีกสำนักพิมพ์หนึ่งในทศวรรษที่ 80-90 ที่มีคุณูปการต่อการแพร่กระจายวรรณคดีไซอิ๋วโดยได้นำเข้าการ์ตูนไซอิ๋วชุด “ไซอิ๋ว ฉบับเฮฮา” (2 เล่มจบ) (《西游》幽默版) วาดภาพและเรียบเรียงโดยนักเขียนการ์ตูนชื่อดังชาวไต้หวัน “ไช่จื้อจง 蔡志忠” แปลโดยโชติชัยและคณะ

1 唐僧师徒四人，取经西行。一日，忽见一高山，顶天遮日。唐僧惊道：“行者，仔细提防，恐有邪物。”行者笑道：“老孙自有防护。”

ภาพที่ 1 ตัวอย่างนิยายภาพการ์ตูนเหลียนหวนฮว่า (连环画) ที่มา: http://blog.sina.com.cn/s/blog_18344c67a0102ywqg.htm

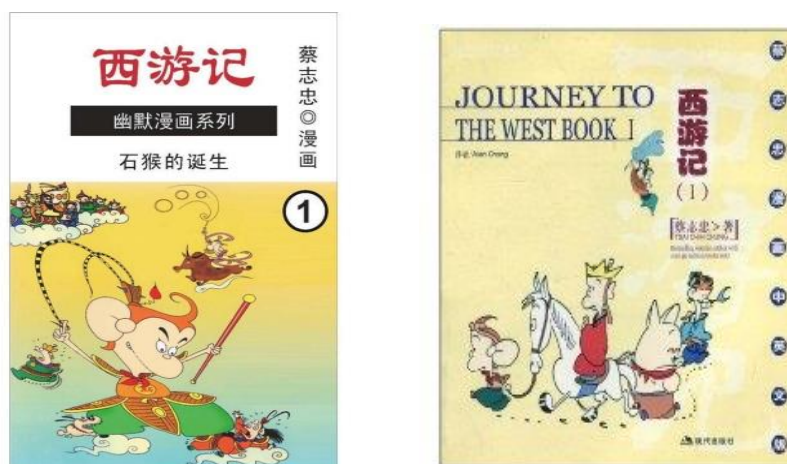
¹ รูปแบบหนังสือ สไลด์จีนที่แพร่หลายตั้งแต่ยุคราชวงศ์ซ่ง ชื่อเรียกอื่นที่มีความหมายเดียวกันได้แก่连环图、小人书、小书、公仔书 เป็นต้น (อ้างอิงใน <https://baike.baidu.com/item/%E8%BF%9E%E7%8E%AF%E7%94%BB/340165?fr=Aladdin>)

ภาพที่ 2 ตัวอย่างปกนิตยสารภาพการ์ตูนเปลี่ยนนวนิยาย (连环画) ที่มา:(ซ้าย) <http://txt391.book118.com/2017/0815/book127953/127952025.png> (ขวา) <http://attcdnpic.xc.zj.cn/forum/201610/25/095241b76bbzmmqv8azbnbj.jpg>

ภาพที่ 3 ตัวอย่างปกนิตยสารภาพการ์ตูนฉบับ บ.ใบไม้ ที่มา: https://img.tarad.com/shop/k/khunmaebook/img-lib/spd_2015030602824_b.jpg

ภาพที่ 4 ปก “ไอ้ตัว ฉบับเฮฮา” (ฉบับภาษาจีน) ที่มา: <https://image.baidu.com>

2) ช่วงศตวรรษที่ 21 เป็นต้นมา

ก่อนศตวรรษ 21 ความร่วมมือแลกเปลี่ยนทางด้านสิ่งพิมพ์ระหว่างประเทศไทยและจีนรวมถึงระบบโลจิสติกส์ยังไม่ได้เจริญก้าวหน้าเท่าที่ควร การซื้อขายลิขสิทธิ์หนังสือการ์ตูน “ไซอิ๋ว” แล้วนำมาแปลเป็นฉบับภาษาไทยมีจำนวนไม่มากนัก การตีพิมพ์เผยแพร่หนังสือการ์ตูน “ไซอิ๋ว” ของไทยได้รับความนิยมและเติบโตอย่างรวดเร็วและเด่นชัดตั้งแต่ต้นศตวรรษ 21 เป็นต้นมา จากผลการศึกษารวบรวมของหทัยรัตน์ อุดมลาภธรรมหัวข้อ “A Study of Translation Variation in the Thai Version *Xi You Ji*—The Case Study of Nai Tin Translation Work” (Hathairath Udomlarptham, 2014, น. 19-20) ในงานปริญญานิพนธ์สาขาสถาปัตยกรรมเอเชียและแอฟริกา มหาวิทยาลัยภาษาต่างประเทศปักกิ่ง พบว่าช่วงระหว่างปี พ.ศ.2549-2557(2006-2014) มีหนังสือการ์ตูน “ไซอิ๋ว” ฉบับภาษาไทยรวมถึง 12 ชุด ผู้เขียนได้สำรวจข้อมูลเพิ่มเติมช่วงระหว่าง 2 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ.2562-2563) พบรายการหนังสือการ์ตูนไซอิ๋วเพิ่มเติมอีก 3 ชุด (ตัวเลขในวงเล็บ) ในที่นี้ได้ผนวกรวมกับข้อมูลของหทัยรัตน์ อุดมลาภธรรม พร้อมทั้งเพิ่มเติมรายละเอียดจำนวนเล่มของแต่ละชุดดังแจกแจงรายละเอียดในตารางที่ 1 (ตัวเลขในวงเล็บคือรายการที่สืบค้นเพิ่มเติม)

ตารางที่ 1 “XYB-TGKTXJ”² สิ่งพิมพ์จำพวกหนังสือการ์ตูนไซอิ๋วที่แพร่หลายในประเทศไทยช่วงปี 2540-2563

ปีที่พิมพ์	ลำดับ	ชื่อเรื่อง (ผู้เรียบเรียงและผู้แปล)	ตัวแทนจัดพิมพ์
2540-2545 (1997-2002)	(1)	Saiyuki ไซยูกิ 1-9 ครบจบ	SiamInter Comics
2549(2006)	1	“ไซอิ๋ว” (ฉบับการ์ตูน) เรียบเรียงโดยสุกฤษฎ์ บุญทอง	สกายบุ๊กส์ จำกัด
	2	“ไซอิ๋ว” (ฉบับการ์ตูน) เรียบเรียงโดยภคทวี แก้วจุมพล	สยามอินเตอร์มัลติมีเดีย
2550(2007)	3	“ไซอิ๋ว” (9 เล่มจบ) เรียบเรียงโดยนันทา ประพัฒน์พรกุล	รัชกนิษฐ์
2551(2008)	4	“ไซอิ๋วการ์ตูน” ผู้เขียน Lee Bum-GL แปลโดยกัญญารัตน์ จิราสวัสดิ์	นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์
2552(2009)	5	“ไซอิ๋ว” (8 เล่มจบ) แปลโดยเพ็ญพร วรอินทรนันท์	เอเธนส์บุ๊กส์
2553(2010)	6	จำววนร่อหังการไซอิ๋ว (6 เล่มจบ) เรียบเรียงโดยกฤษฎา มนต์ชัย	สยามอินเตอร์มัลติมีเดีย
	7	ไซอิ๋ว เดอะแฟนตาซี (6 เล่มจบ) ผู้เขียน Kim Gi-Jeong ผู้แปล วิทยา จันทรวีรัตน์ชัย/ ฉัตรชัย ทองกาญจน์/ วิทยา จันทรวีรัตน์ชัย มาลัยทิพย์ สิงห์โต	ซีเ็ดดูเคชั่น
2554(2011)	8	“ไซอิ๋ว” (20 เล่มจบ) ผู้เขียน Chen Wei Dong ผู้แปลสิริวิทย์ วิศิษฐาณิชย์และ ธนัชฐา โสระสิงห์ (ผู้แปลร่วม)	ทองเกษม

² ย่อมาจาก XieYubing: Taiguo Katong Xiyouji (谢玉冰: 泰国卡通西游记).

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ปีที่พิมพ์	ลำดับ	ชื่อเรื่อง (ผู้เรียบเรียงและผู้แปล)	ตัวแทนจัดพิมพ์
2555(2012)	9	“ไซอิ๋ว” (4 เล่มจบ) (ประกอบด้วยไซอิ๋วตอน-1 survivor แดนสวรรค์ ไซอิ๋วตอน-2 go ชมพูทวีป ไซอิ๋วตอน-3 ภารกิจ delete มาร ไซอิ๋วตอน-4 ความสุขของหงอคง) เขียนและภาพโดย Tinman Arts ผู้แปลอนุรักษ์ กิจไพบูลทวี	อมรินทร์คอมมิกส์
	10	“ไซอิ๋วมหัศจรรย์แห่งชมพูทวีป” (3 เล่มจบ) โดยยุทธชัย อนันต์ศักรา	แบงค์คอกบุ๊คส์
2556(2013)	11	“GO GO GO ไซอิ๋ว ตำนานใหม่ของหงอคง” (7 เล่มจบ) ผู้เขียน Konichi Noriyuki ภาพโดย โยโควซ (รางวัล การ์ตูนเด็กยอดเยี่ยม Kodansha Manga Awards ครั้งที่ 38) ผู้แปล เกรียงศักดิ์ ลวางกูร	NED เนชั่นเ็ดดูเท นเมนท์
2557(2014)	12	“เณรแก้วกับน้อยไซยา ผจญภัยโลกแฟนตาซี ตอนตำนาน ไซอิ๋ว” เรียบเรียงโดยสวนโมกข์กรุงเทพฯ	นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น
ม.ป.ป.	(2)	เปิดตำนานเทพวามร (เล่มเดียวจบ)	Monai Comics
2563(2020)	(3)	ไซอิ๋ว พลิกตำนานเทพนิยายอลเวง ผู้เขียน Jinze ISBN9786165204514	สำนักพิมพ์ 1168

มีข้อสังเกตว่ารายการหนังสือการ์ตูน “ไซอิ๋ว” ที่หทัยรัตน์ศึกษารวบรวมทั้ง 12 ชุดวางตลาดต่อเนื่องโดยไล่เรียงปีต่อปี บางปีมีการจัดพิมพ์เผยแพร่การ์ตูนไซอิ๋วถึง 2 ชุดพร้อมกัน ส่วนตลาดนำเข้าจากจีน ได้หันฮองกงแล้วยังมีเกาหลีและญี่ปุ่นเพิ่มมาด้วย นอกจากนั้นยังพบว่ามีฉบับที่วาดภาพและเรียบเรียงโดยคนไทย (ได้แก่รายการที่ 1,2,3,6 เป็นต้น) รวมถึงการ์ตูนไซอิ๋วที่ไปแฝงอยู่กับการ์ตูนไทยบางชุดด้วย (รายการที่ 12 เป็นต้น) ภายหลังปี พ.ศ.2556(2013) ถึงก่อนปี พ.ศ.2563(2020) พบว่าไม่ค่อยมีการตีพิมพ์หนังสือการ์ตูน “ไซอิ๋ว” ฉบับใหม่ ๆ เกิดขึ้นเช่นที่ผ่านมา มีการโฆษณาจำหน่ายบางเล่มทางเว็บไซต์อยู่บ้าง แต่พบว่าล้วนเป็นฉบับที่เคยจำหน่ายมาก่อน และมีการตีพิมพ์ซ้ำบางเล่ม เช่น “ไซอิ๋วการ์ตูน” (ฉบับกัญญารัตน์ จิราสวัสดิ์ สำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์) พิมพ์ซ้ำในปี พ.ศ.2557(2014) ซึ่งเข้าใจว่ากลุ่มผู้อ่านน่าจะหันไปนิยมและติดตามนิยายออนไลน์ของจีนแทน นอกจากนั้นการนำเข้าสิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ จากประเทศจีนที่ผ่านมา เท่าที่ทราบทางสำนักพิมพ์ได้ประสบปัญหาในด้านลิขสิทธิ์ต่าง ๆ เช่นการเรียกค่าลิขสิทธิ์จากสำนักพิมพ์จีนค่อนข้างสูง ขณะที่กลุ่มผู้อ่านของไทยที่ติดตามวรรณกรรมจีนคลาสสิกมีจำนวนจำกัด ปัญหาเรื่องลิขสิทธิ์ซ้อนลิขสิทธิ์ เช่น ปัญหาต้นฉบับภาษาจีนที่แอบอ้างลิขสิทธิ์อื่นมาอีกต่อหนึ่ง เป็นต้น ส่งผลกระทบให้การแลกเปลี่ยนทางด้านธุรกิจการพิมพ์ไม่ราบรื่นเท่าที่ควร

3. ขนินงานแปลนิยาย “ไซอิ๋ว” ฉบับภาษาไทย

3.1 ปัญหาการจำแนกชนิดสิ่งพิมพ์กรณีจำแนกงานเรียบเรียงใหม่กับงานแปล

ในการศึกษาวิจัยสื่อวรรณกรรมคลาสสิกจีนฉบับภาษาไทยที่มีอายุการแพร่หลายยาวนาน พบว่าผู้วิจัยอาจมีปัญหาการจำแนกชนิดของสื่อเช่น ไม่ทราบแน่ชัดว่าเป็นสิ่งพิมพ์ประเภทงานแปลหรืองานเรียบเรียงใหม่ เป็นงาน

แปลชนิดใดหรือแปลจากต้นฉบับใด การวิเคราะห์เทียบเคียงในระดับภาษากับต้นฉบับเป็นวิธีวิทยาวิเคราะห์ผลที่สำคัญยิ่งในการศึกษาจำแนกวรรณกรรมสำนวนภาษาต่างประเทศ จากประสบการณ์ทั้งที่เคยเป็นนิสิต อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และกรรมการสอบเค้าโครงและสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ของนิสิตชาวไทยระดับปริญญาโทและปริญญาเอกหลักสูตรที่เกี่ยวข้องทางด้านวรรณคดีจีน พบว่า นิสิตจำนวนไม่น้อยขาดความเข้าใจและความใส่ใจในการศึกษา วิเคราะห์และจำแนกเอกสารที่จะนำมาศึกษาหรืออ้างอิง เป็นต้นว่า

- 1) เหมารวมงานแปลกับสิ่งพิมพ์ที่ไม่ใช่งานแปล เนื่องจากเข้าใจผิดคิดว่าเอกสารที่ศึกษาเป็นงานแปล
- 2) ขาดความรอบคอบในเลือกสรรต้นฉบับภาษาจีนที่สอดคล้องกับฉบับแปล โดยเฉพาะอย่างยิ่งวรรณคดีจีนโบราณที่ได้แพร่หลายมาหลายศตวรรษ จำต้องสืบค้นต้นฉบับให้ชัดเจนเสียก่อนว่าเป็นฉบับเดียวกันกับฉบับแปลที่ศึกษาเปรียบเทียบหรือไม่ นอกจากนั้นในงานวิจัยก็ควรระบุข้อมูลเบื้องต้นของต้นฉบับให้ชัดเจนด้วย เช่นว่าเป็นฉบับที่ศึกษาเผยแพร่ในยุคสมัยใด จัดพิมพ์ขึ้นในปีใด พิมพ์ซ้ำครั้งที่เท่าไร (หากเป็นฉบับพิมพ์ซ้ำ) เป็นต้น
- 3) ขาดความรู้ด้านการเลือกสรรสำนักพิมพ์จีนที่ได้มาตรฐานในการจัดพิมพ์วรรณกรรม จึงมีการอ้างอิงต้นฉบับที่ขาดความน่าเชื่อถือ แนวทางการจะเลือกต้นฉบับภาษาจีนสำหรับศึกษาเทียบเคียงควรพิจารณาสำนักพิมพ์ที่มีชื่อเสียง สำนักพิมพ์ที่ได้มาตรฐานและมีชื่อเสียงของจีนได้แก่ People's Publishing (人民出版社) China Commerce and Trade Press(商务出版社) SDX Joint Publishing Company (三联书店) Peking University Press (中华书局北京大学出版社) China Renmin University Press (中国人民大学出版社) หรือสำนักพิมพ์ที่มีชื่อเสียงในการจัดพิมพ์วรรณคดีจีนโบราณ เช่น People's Literature Publishing House (人民文学出版社) Shanghai Classics Publishing House (上海古籍出版社) เป็นต้น
- 4) ความสับสนในการจำแนกและอ้างอิงประเภทงานแปล งานแปลวรรณกรรมแต่ละรายการมีรูปแบบของงานแปลที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณสมบัติ ความสามารถ ปัจจัยเงื่อนไขต่าง ๆ ของผู้แปลและองค์กรที่ขับเคลื่อนงานแปล อิทธิพลและขอบข่ายการแพร่กระจายวรรณกรรมแปลสามารถศึกษาลงลึกด้วยการศึกษาวิเคราะห์ลักษณะงานแปล ซึ่งรายละเอียดของหัวข้อดังกล่าวนี้จะกล่าวในหัวข้อถัดไป

3.2 หลักสังเกตเพื่อจำแนกชนิดสิ่งพิมพ์กรณีจำแนกงานเรียบเรียงใหม่กับงานแปล

การพิจารณาว่าสิ่งพิมพ์ใดเป็นงานแปลโดยพื้นฐานสามารถศึกษาได้จากข้อสังเกตต่าง ๆ เช่น ขนาดความยาวของตัวบท (เปรียบเทียบกับต้นฉบับ) สารบัญ (ถ้ามี) องค์ประกอบปลีกย่อยเช่นลักษณะของภาพประกอบในเนื้อเรื่อง ตัวอย่างลักษณะสำนวนภาษาที่ใช้ เป็นต้น ซึ่งโดยทั่วไปฉบับแปลมักจะปรากฏโครงสร้างภาษาต่างประเทศและใช้ว่าภาษาแปลจะสามารถเรียบเรียงเป็นภาษาไทย (หรือภาษาปลายทาง) ได้มาตรฐานทั้งหมด ดังนั้นหากปรากฏข้อความหรือการแปลคำเฉพาะต่าง ๆ ที่ไม่ใช่โครงสร้างสำนวนภาษาแบบไทย โดยเบื้องต้นสามารถพิจารณาได้ว่าเป็นงานแปล แต่หากจะศึกษาลงลึกก็กระทำได้ด้วยการเปรียบเทียบกับต้นฉบับที่ละข้อความไป

3.3 ชนิดงานแปลนิยาย “ไซอิ๋ว” ฉบับภาษาไทย

เมื่อได้ศึกษาเทียบเคียงนิยายแปล “ไซอิ๋ว” ฉบับภาษาไทย 3 สำนวนกับตัวเล่มและตัวเรื่องของต้นฉบับ

ภาษาจีน ได้แก่ โครงเรื่อง เนื้อหา สารบัญและตัวบท พบว่างานแปลนิตยสาร “ไซอิ๋ว” 3 สำนวนนี้ในภาพรวมสามารถ แจกแจงออกเป็น 2 กลุ่มตามพื้นฐานทฤษฎีการแปล ได้แก่ สำนวน “แปลเอาความ” 2 สำนวน และ “แปลเอาคำ” 1 สำนวน

3.3.1 สำนวน “แปลเอาความ”

เป็นที่ทราบกันทั่วไปว่าโดยพื้นฐานการแปลแบ่งออกเป็น 2 ชนิดคือการแปลโดยพยัญชนะหรือเรียกว่า การแปลตามตัวอักษร (literal translation) และการแปลโดยอรรถหรือการแปลเอาความ (non-literal translation) ตำรา “แปลผิด แปลถูก คัมภีร์การแปลยุคใหม่” โดยสุพรรณิ ปันมณี (2555, น. 19) เรียกการแปลทั้ง 2 ชนิดนี้ว่า “การแปลเอาคำ” และ “การแปลเอาความ” สุพรรณิ ปันมณีอธิบายถึงความสำคัญและข้อแตกต่างระหว่างการแปล 2 ประเภทนี้ว่า “การแปลเอาคำ” เป็นการแปลที่เน้นการให้น้ำหนักกับตัวบทเป็นอย่างมาก จึงเรียกว่าการแปลแบบคำต่อคำหรือแปลตามพยัญชนะ เป็นการแปลที่ยึดโครงสร้างพื้นผิวของข้อความต้นฉบับทั้งในแง่ของความหมายและโครงสร้างภาษา ส่วน “การแปลเอาความ” เป็นการแปลเอาความหมายของตัวบท มุ่งให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาเรื่องราวของตัวบท ไม่มุ่งถ่ายคำจากภาษาหนึ่งไปเป็นอีกภาษาหนึ่งซึ่งยากแก่การเข้าใจ

เมื่อได้เปรียบเทียบกับตัวบท (ต้นฉบับ) กับงานแปลพบว่างานแปล “ไซอิ๋ว” สำนวนนายตันและ ส.ประดับบุญเมือง เป็นการแปลเอาความหรือเป็นงานแปลที่ได้ผ่านการปรับบทแปลและเรียบเรียงขึ้นใหม่โดยยึดภาษาปลายทางเป็นหลัก ข้อสังเกตที่สามารถวิเคราะห์ว่าเป็นงานแปลชนิด “แปลเอาความ” ของ 2 สำนวนนี้ มีดังนี้

1) นายตัน “ไซอิ๋ว”

สำนวนนายตันไม่ได้ลำดับโครงเรื่องตามต้นฉบับอุ้งเชิงอิน 100 บรรพ แต่ผนวกเนื้อหาทั้ง 100 บรรพ รวมเข้าด้วยกันและแทนที่เริ่มเรื่องตามบรรพที่ 1 เกี่ยวกับกำเนิดหงอคง กลับเกริ่นนำความเป็นมาของการที่ถึงซัมจัง รับอาสาไปศึกษาพระพุทธศาสนาในชมพูทวีปก่อนที่จะเปิดบรรพ “ประวัติหงอคง” เป็นตอนที่ 1 และรวมต้นฉบับ ตอนที่ 9-12 ไว้ในตอนที่ 2 ส่วนตอนที่ 3 เป็นโครงเรื่องตั้งแต่ถึงซัมจังออกเดินทางไปชมพูทวีปและพบกับหงอคงที่ติดอยู่ในภูเขาอยู่สิงขานและให้ความช่วยเหลือจากนั้นศิษย์อาจารย์ก็ได้เริ่มผจญวิบากกรรมต่าง ๆ เป็นลำดับ โครงสร้างเนื้อหาโดยรวมแต่ละบทไม่ได้เปลี่ยนแปลงมาก แต่มีการตัดทอนสาระสำคัญ ๆ ของต้นฉบับไปจำนวนมาก จุดที่ขาดหายไปเป็นจำนวนมากนอกจากเนื้อหาบทกวีที่ปรากฏในท้องเรื่องแล้ว สารความรู้ทางด้านวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่ปรากฏในต้นฉบับ ได้แก่ ความรู้ทางด้านจักรวาลวิทยา ชีววิทยา ภูมิศาสตร์ เป็นต้นก็ถูกกลดทอนเป็นจำนวนมาก ส่วนที่เพิ่มเติมส่วนใหญ่เพื่อเสริมสาระบันเทิงในการแปล หรือเพื่อขยายความให้ผู้อ่านซาบซึ้งและเข้าใจมากยิ่งขึ้น ได้แก่ส่วนปรัชญาชีวิตและความเข้าใจทางด้านศาสนาเป็นต้น

2) ส.ประดับบุญเมือง “ไซอิ๋วที่ จาริกสู่ชมพูทวีปเบื้องต้นตะวันตก”

สำนวนของ ส.ประดับบุญเมืองมีลักษณะเป็นงานแปลที่พยายามคงรักษาเค้าความเดิมของต้นฉบับโดยแปลเนื้อหาไล่เรียงทีละบท แต่ละบทมีการตั้งชื่อความสำคัญของเนื้อหาตัวบทไม่ได้แปลตามชื่อเดิมของต้นฉบับ เช่น ตอนที่ 1 ให้ชื่อว่า “กำเนิดพญาวานรินทร์ผู้โสภิต (ม้วยเกาอ่อง)” บทที่ 2 ชื่อ “ซึ่งหงอคงเรียนสำเร็จ กลับไปยังภูเขา

ฮวยก้วยซัว” ตอนที่ 3 “ซึ่งหองคงเยี่ยมเมืองบาดาล” บทที่ 6 “จีเทียนไต้เซีย อาละวาด” บทสุดท้ายที่เผยแพร่ในวารสารชัยพฤกษ์ คือตอนที่ 11 ให้ชื่อว่า “พระเจ้าถังไทจงเสด็จยมโลก” เป็นต้น งานแปลมีส่วนที่คล้ายคลึงกับสำนวนนายตื่นอยู่บ้าง เช่นมีบทพรรณนาเกริ่นถึงประกายที่มาของการเดินทางไปอาราธนาพระไตรปิฎกของถังซำจ้ง มีการถอดความบทกวีจีนบางบท โดยถอดเสียงอ่านภาษาจีนถิ่นที่ละวรรคก่อนแล้วจึงแปลความหมายเป็นภาษาไทย ลักษณะสำนวนภาษาแปลของ ส.ประดับบุญเมือง เมื่อเทียบกับภาษา ต้นฉบับเห็นได้ชัดว่ามีการเรียบเรียงถ้อยคำและโครงสร้างภาษาใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับความนิยมผู้อ่านภาษาปลายทาง มีการผนวกเนื้อหาแต่ละย่อหน้าของต้นฉบับรวมเข้าด้วยกันและใช้วิธีการเล่าเรื่องทั้งตัดข้อความบางส่วนและเสริมความเพื่อให้การนำเสนอสาระในแต่ละย่อหน้ามีความกลมกลืน ภาษาราบรื่นสละสลวย นอกจากนั้นยังเสริมความรู้ต่าง ๆ ประกอบการเล่าเรื่องแต่ละตอนเช่น ความรู้เรื่องขุนนรก 18 ขุมซึ่งผู้แปลได้อธิบายรายละเอียดเพิ่มเติมผนวกรวมอยู่ในเนื้อหาของบทที่ 11 หรือก่อนที่จะกล่าวถึงพระโพธิสัตว์กวนอิมที่ปรากฏตัวในบรรพที่ 6 ตอนหองคงอาละวาดสวรรค์ ผู้แปลได้อธิบายความสำคัญของพระโพธิสัตว์กวนอิมโดยละเอียด ทั้งระดับความหมายของคำ ประวัติที่มา รวมถึงความนิยมนับถือพระโพธิสัตว์กวนอิมในประเทศญี่ปุ่นด้วย แต่ลักษณะการเสริมความรู้เหล่านี้ก็ไม่ได้ขัดจังหวะการติดตามเนื้อเรื่องแต่อย่างใด ตรงกันข้ามกลับทำให้ผู้อ่านได้เข้าใจเกร็ดความรู้วัฒนธรรมจีนประกอบเนื้อหาในแต่ละบทเพิ่มเติมอย่างกลมกลืนและสนุกสนาน

3.3.2 สำนวน “แปลเอาคำ”

วิวัฒน์ ประชาเรืองวิทย์ “ไซอิ๋ว (บันทึกทัศนจักรขุมพูนวิป)”

ผลจากการเปรียบเทียบสำนวนวิวัฒน์ ประชาเรืองวิทย์กับต้นฉบับภาษาจีน เบื้องต้นพบข้อสังเกตที่ระบุได้ว่าเป็นสำนวน “แปลเอาคำ” หรือแปลตามตัวอักษร (literal translation) ดังนี้

1) ด้านโครงสร้างการแปลภาพรวม สำนวนวิวัฒน์ค่อนข้างจะยึดถือและเชื่อตรงต่อต้นฉบับชนิดที่แปลกัน คำต่อคำ ประโยคต่อประโยค เริ่มตั้งแต่การแปลชื่อบท (หรือบรรพ) มีการถอดความหมายชื่อบทแต่ละตอนตามต้นฉบับทั้ง 100 บท เช่นบทที่ 1 灵根育孕源流出 心性修持大道生 ผู้แปลถอดความว่า “รากฐานศักดิ์สิทธิ์พุ่มพักครรภ์ สมภูฐานเดิมแตกออก จิตยึดมั่นเกิดอภิธรรม” บทที่ 2 悟彻菩提真妙理 断魔归本合元神 “รู้แจ้งแจ้งพระโพธิสัตว์ ธรรมอัศจรรย์จริง ตัดมารสู่ฐานเดิม” บทที่ 4 官封弼马心何足 名注齐天意未宁 “แต่งตั้งขุนนางควบคุมม้า ใจโฉนพอเพียง นามบันทึกฉีเทียน (เทียมฟ้า) ใจไม่สงบ” เป็นต้น ส่วนของบทกวีที่สำนวนนายตื่นส่วนใหญ่ตัดทิ้งหรือบางส่วนใช้วิธีผนวกและเรียบเรียงรวมอยู่ในเนื้อหาตอนนั้น ๆ สำนวนวิวัฒน์มีการ “ถอด” และ “เก็บ” ความเนื้อหาบทกวีแต่ละวรรคแต่ละบทได้ครบครัน

2) ด้านการแปลชื่อเฉพาะต่าง ๆ พบว่าผู้แปลได้ใช้เทคนิคในการแปลชื่อเฉพาะต่าง ๆ เช่น วงเล็บคำแปลภาษาไทยหลังการแปลโดยถอดเสียงภาษาต้นฉบับ เช่น อว้าง (เจ้าพญา) (ปรากฏครั้งแรกหน้า 4) เหม่ยโหวอว้าง (เจ้าพญาลิงงาม 10) ได้อว้าง (เจ้าพญา 35) ป้าหม่าอุน (หัวหน้าเลี้ยงม้าหนุ่มพล 63) หนิวหม่อว้าง (เจ้าพญามารควาย 51) หมี่โหวอว้าง (เจ้าพญามารลิงเสน 51) ฉือเจี๋ยต้าเซียน (มหาเทพเปลือยเท้า 122) ถวอถ่าหลี่เทียนอว้าง

(จอมเทพหลี่ซู่เจี๋ย 67) บ้างก็ใช้ภาษาไทยปนภาษาจีนพร้อมวงเล็บคำแปลภาษาไทยอีกครั้ง เช่น คีร์ฮากว่อซาน (ผลดอกไม้ 5) พระราชเทวสถานจินเซี่ยววินกง (วังเมฆากาญจนา 55) เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีการเสริมเชิงอรรถขยายความคำศัพท์เฉพาะทางด้านวัฒนธรรมจีนหลายจุดด้วยการเสริมเชิงอรรถเฉพาะคำและเชิงอรรถขยายความอธิบายเชิงสรุปไว้ในวงเล็บของย่อหน้าทั้งย่อหน้าด้วย

4. สรุปผลและข้อเสนอแนะ

4.1 สรุปผล

1) ด้านขอบเขตและรูปแบบการแพร่กระจายสิ่งพิมพ์บันเทิงคดี “ไซอิ๋ว”

บันเทิงคดีไซอิ๋วฉบับภาษาไทยค่อนข้างครอบคลุมสิ่งพิมพ์หลากหลายชนิด ประกอบด้วยหนังสือจำพวกนิยายที่แปลจากต้นฉบับฉบับสมบูรณ์ซึ่งเผยแพร่ทั้งในนิตยสารและหนังสือบันเทิงคดี นอกจากนั้นยังมีฉบับนิทาน การ์ตูน และงานเรียบเรียงขึ้นใหม่ ทั้งนี้สิ่งพิมพ์จำพวกงานแปลนิยายไซอิ๋วฉบับภาษาไทยมีด้วยกัน 3 ส่วน ได้แก่ “สำนวนนายตื่น” “สำนวน ส.ประดับบุญเมือง” “สำนวนวิวัฒน์ รุ่งประชาเรืองวิทย์” ทั้ง 3 สำนวนเผยแพร่ในช่วงเวลาที่ค่อนข้างแตกต่างกัน โดยเฉพาะสำนวนวิวัฒน์ที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ภายหลัง จากที่สำนวนนายตื่นแพร่หลายมาก่อน ระยะเวลาต่างกันถึง 111 ปี เนื่องจากสำนวนนายตื่นถือกำเนิดมาก่อนบันเทิงคดีไซอิ๋วฉบับอื่นใดทั้งหมดและแพร่หลายมามากกว่าศตวรรษจึงค่อนข้างมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันดีในแวดวงวรรณกรรมจินตลาลักษณ์ของไทย เป็นสำนวนที่มีบทบาทสำคัญในการเป็นต้นแบบของบันเทิงคดีไซอิ๋วฉบับภาษาไทยฉบับอื่น ๆ อิทธิพลวรรณคดีไซอิ๋วยังขยายผลไปสู่การผลิตสิ่งพิมพ์ “ไซอิ๋วสไตล์ไทย” 2 ชิ้นงานเด่น ชิ้นหนึ่งสะท้อนอิทธิพลรูปแบบการประพันธ์ตามแบบฉบับไทย (“ไซอิ๋ว” ฉบับ พ.บางพลี) อีกชิ้นหนึ่งสะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์ตามแบบฉบับสังคมพุทธของไทย ความลุ่มลึกของ “เดินทางไกลกับไซอิ๋ว” ยังส่งผลให้ชาวไทยที่เลื่อมใสพุทธศาสนาเป็นทุนเดิมเกิดความกระจำงและเลื่อมใสในปรัชญาที่แฝงอยู่ในวรรณกรรมไซอิ๋วเพิ่มขึ้นด้วย

ส่วนประเภทหนังสือภาพหรือการ์ตูนเป็นจำพวกสิ่งพิมพ์ไซอิ๋วที่พบว่าค่อนข้าง “ติดตลาดยั่งยืน” สามารถหาซื้อได้จากสำนักพิมพ์และร้านหนังสือทั่วไปในทุกโอกาส อิทธิพลวรรณคดีไซอิ๋วส่งผลให้ผู้อ่านชาวไทยนิยมเสพ “การ์ตูนไซอิ๋ว” เสมือนความชื่นชอบเสพการ์ตูนไทยทั่วไป การแพร่กระจายของการ์ตูน “ไซอิ๋ว” ฉบับภาษาไทยเป็นรูปแบบที่แพร่หลายกว้างขวางมากที่สุด มีทั้งฉบับแปลจากจีน ได้หวัน ฮองกง เกาหลีและญี่ปุ่น ฉบับที่เรียบเรียงโดยคนไทยและยังพบเค้าโครงวรรณคดีไซอิ๋วที่สอดแทรกเป็นส่วนหนึ่งของการ์ตูนไทยที่เด็กไทยชื่นชอบบางเรื่องอีกด้วย เช่น “เณรแก้วกับน้อยไชยา ผจญภัยโลกแฟนตาซี ตอนตำนานไซอิ๋ว” (จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์) เป็นต้น

2) ด้านข้อจำกัดในการแพร่กระจายและอิทธิพลขับเคลื่อนการแพร่กระจายสิ่งพิมพ์บันเทิงคดี “ไซอิ๋ว”

การตีพิมพ์เผยแพร่บันเทิงคดีไซอิ๋วฉบับภาษาไทยนอกจากสิ่งพิมพ์จำพวกการ์ตูนซึ่งมีข้อความสั้นอ่าน

ง่าย มีภาพประกอบดึงดูดใจผู้อ่าน สามารถแพร่หลายได้ค่อนข้างรวดเร็วและกว้างขวาง การตีพิมพ์เผยแพร่วรรณกรรมเชิงพาณิชย์ค่อนข้างประสบความสำเร็จด้วยดี ขณะที่สิ่งพิมพ์บันเทิงคดีไซอิ๋วจำพวกอื่น ๆ ภายใต้เส้นทางการแพร่กระจายในแต่ละระลอกที่ผ่านมาพบว่าจำนวนยอดตีพิมพ์เผยแพร่และยอดตีพิมพ์ซ้ำไม่มากเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเงื่อนไขและข้อจำกัดหลาย ๆ ด้านได้แก่ 1) กลุ่มผู้อ่านที่นิยมเสพวรรณกรรมคลาสสิกจีนของไทยไม่ใช่กลุ่มประชากรส่วนใหญ่ของประเทศแต่จำกัดอยู่ในกลุ่มผู้มีการศึกษาเฉพาะกลุ่มและกลุ่มผู้ศึกษาวิจัยแวดวงวรรณกรรมจีนของไทยเป็นต้น 2) การปลูกฝังวัฒนธรรมและอุปนิสัยรักการอ่านของไทยยังไม่เข้มข้นเท่าที่ควร 3) ข้อจำกัดด้านกำลังซื้อของผู้บริโภควรรณกรรมประเภทนิยายคลาสสิกจีนที่โดยมากจัดพิมพ์เผยแพร่เป็นชุด ราคาจำหน่ายค่อนข้างสูง 4) เงื่อนไขทางด้านคุณภาพและมาตรฐานของตัวบทวรรณกรรมภาษาปลายทาง เช่น สำนวนภาษาแปลที่แปลกแปร่ง การสื่อสารด้วยโครงสร้างภาษาที่แปลกต่างไปจากโครงสร้างภาษาของวัฒนธรรมภาษาปลายทาง ฯลฯ ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อความนิยมและความชื่นชอบในการเสพวรรณกรรมเรื่องนั้น ๆ ของผู้อ่าน เป็นต้น การแพร่กระจาย “บันเทิงคดีไซอิ๋ว” ทั่วไป (ยกเว้นจำพวกการ์ตูน) ของไทยที่ผ่านมาจึงจำเป็นต้องพึ่งพาอิทธิพลในการขับเคลื่อนการแพร่กระจายวรรณกรรมจากองค์กรภาครัฐ เอกชนรวมไปถึงองค์กรทางศาสนาของไทยจึงจะสามารถแพร่หลายจากศตวรรษสู่ศตวรรษ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าไม่ว่าวรรณคดีไซอิ๋วจะมีคุณค่าและมีชื่อเสียงระดับโลกเช่นใดก็ตาม หากแต่จะพึ่งพาเฉพาะอิทธิพลของสื่อตัวบทวรรณคดีเพียงอย่างเดียวก็เชื่อว่าจะสามารถแพร่หลายไปสู่ประเทศปลายทางได้สำเร็จ อิทธิพลขับเคลื่อนของสื่อชนิดต่าง ๆ ประเทศปลายทาง ได้แก่ ผู้แปล ผู้อ่าน สำนักพิมพ์และองค์กรสนับสนุนการจัดพิมพ์ต่าง ๆ ต่างก็มีบทบาทและอิทธิพลสำคัญต่อการขับเคลื่อนการแพร่กระจายวรรณคดีของประเทศปลายทางเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากไม่ได้รับการหนุนนำขององค์กรส่งเสริมการจัดพิมพ์ต่าง ๆ ขอบเขตการแพร่กระจายสิ่งพิมพ์บันเทิงคดีไซอิ๋วฉบับภาษาไทยก็คงจะแพร่หลายไม่กว้างขวางและยาวนานเช่นที่ประจักษ์

4.2 ข้อเสนอแนะ

นอกเหนือจากการศึกษาวิเคราะห์ขอบเขตและอิทธิพลการแพร่กระจายสิ่งพิมพ์บันเทิงคดีไซอิ๋วของไทยซึ่งบทความนี้มุ่งอภิปรายไว้อย่างละเอียดแล้ว การศึกษาวิเคราะห์สิ่งพิมพ์บันเทิงคดีไซอิ๋วในบริบทวรรณกรรมกับการแปลยังสามารถขยายหัวข้อศึกษาในระดับลึกต่อไปเช่นศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบสำนวนแปล “ไซอิ๋ว” ฉบับภาษาไทยแต่ละฉบับกับต้นฉบับภาษาจีนโดยศึกษาเปรียบเทียบในระดับคำศัพท์ สำนวน โครงสร้างภาษา เป็นต้น ก็จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าในแง่ความสัมพันธ์ไทย-จีนทั้งด้านภาษา สังคม วัฒนธรรมจีน ฯลฯ รวมไปถึงความเชื่อมโยงของวรรณกรรมจีนที่ส่งอิทธิพลต่อวรรณกรรมไทย เป็นต้น และหากได้นำทฤษฎีการแปลของนักวิชาการชาวจีนผสมผสานกับทฤษฎีการแปลของนักวิชาการตะวันตกด้วยก็น่าจะทำให้ขอบเขตการศึกษาเปรียบเทียบงานแปล “ไซอิ๋ว” ของไทย รวมไปถึงวรรณกรรมคลาสสิกจีนของไทยขยายตัวได้กว้างขวางยิ่งขึ้นเช่นกัน

เอกสารอ้างอิง

- โกวิท เอนกชัย (เขมานันท์). (2530). *เดินทางไกลกับไซอิ๋ว*. กรุงเทพมหานคร: กองทุนวัฒนธรรมเพื่อการศึกษา และปฏิบัติธรรม.
- ชมนาด บุญอารีย์. (2540). นิยายภาพ : การนำเสนอสร้างสรรค์เพื่อการอ่าน. *มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์*, 29(1), 111-138.
- นายตัน (ผู้แปล). (2512). *ไซอิ๋ว เล่ม 1-8*. กรุงเทพมหานคร: องค์การค้าของคุรุสภา.
- นายตัน (ผู้แปล). (2547ก). *ไซอิ๋ว เล่ม 1-2*. กรุงเทพมหานคร: โฆสิต.
- นายตัน (ผู้แปล). (2547ข). *ไซอิ๋ว*. นนทบุรี: ศรีปัญญา.
- นายตัน (ผู้แปล). (2552). *ไซอิ๋ว เล่ม 1-2*. กรุงเทพมหานคร: สร้างสรรค์บุ๊คส์.
- ปิยา วนันท์. (2530). *เล่าเรื่องไซอิ๋ว*. กรุงเทพมหานคร: ชมรมเด็ก.
- พ. บางพลี (นามแฝง). (2511). *ไซอิ๋ว*. กรุงเทพมหานคร: เกษมบรรณกิจ.
- วิวัฒน์ ประชาเรืองวิทย์. (2559). *ไซอิ๋ว (บันทึกทัศนวิสัยชมพู่ทวีป)*. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสถาบันสื่อธรรม.
- ส. ประดับบุญเมือง (นามแฝง). (2503). *ไซอิ๋วที่ จาริกสู่ชมพูทวีปเบื้องตะวันตก*. *นิตยสารรายปักษ์ชัยพฤกษ์*, 7(1), 28-29.
- ส. ประดับบุญเมือง (นามแฝง). (2504). *ไซอิ๋วที่ จาริกสู่ชมพูทวีปเบื้องตะวันตก*. *นิตยสารรายปักษ์ชัยพฤกษ์*, 8(17), 24-26.
- สมเด็จพระบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ. (2543). *ตำนานเรื่องสามก๊ก (ประกอบหนังสือสามก๊กลบงานพระเมรุสมเด็จพระปิตุจฉาเจ้า)*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร.
- สุพรรณิ ปันมณี. (2555). *แปลผิด แปลถูก คัมภีร์การแปลยุคใหม่*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิทธิ พินิจกุล. (2548). *เวทีโลกแห่งวรรณกรรม: วรรณคดีเปรียบเทียบ*. *ราชบัณฑิตยสถาน*, 30(3), 612-614.
- สำนักงานอุทยานการเรียนรู้. (2551). *ทัศนคติและพฤติกรรมการอ่านของคนไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานอุทยานการเรียนรู้.
- หลัวล่าง (เรียบเรียง), บ.ใบไม้ (ผู้แปล). (มปป.). *ไซอิ๋ว*. กรุงเทพมหานคร: นานมี.
- 谢玉冰 (Charassri Jiraphas). (1993). *《西游记》在泰国的研究[D]*. 台北: 中国文化大学.
- 溫英英 (Hathairath Udomlarptham). (2014). *《西游记》泰译本的变译研究—以乃鼎译本为例[D]*. 北京: 北京外国语大学.
- 王丽娜 (Wang Lina). (1999). *《西游记》在海外*. *古典文学知识[J]*, 6(04), 117-126.